Nr 2 1997

Värmdö tidning

Gruppinformation

Värmdö tidning

Utgiven av Värmdö kommun
Ansvarig utgivare: Margareta Nachmanson
Redaktör: Birgit Wahrenberg
Wärmdö Informationstjänst,
Odelbergs väg 11, 134 40 Gustavsberg
Tel 08-570 327 00 Fax 08-570 366 60
Postgiro 18 37 13-7
Medarbetare: Edla Sofia Arvidsson,
Renée Engstrand, Rune Månzon
Foto där annat ej anges: Leif Andersson
Annonser och distributionsfrågor:
Birgit Wahrenberg
Den som inte bor i Värmdö kan prenumerera på Värmdö tidning
Utkommer med fyra nummer per år
Årsprenumeration 1997: 90 kronor
Distribution: SDR och Posten
Layout och sättning:
Wärmdö Informationstjänst
Upplaga: 13 000 ex
Tryck: Tryckeri AB Primo Oskarshamn
ISSN 1102-4429
Manusstopp för nr 3-97: 25 aug 1997
Eftertryck av texten endast med redaktionens tillstånd och efter överenskommelse med upphovsmannen.
Värmdö tidning uppfyller fordringarna för miljövänligt papper.
Juli 1997

På omslaget: Båtliv hör sommaren till.

Svaret på Dina frågor

❑DIN VÄGVISARE kom i din brevlåda för ett par veckor sedan. Det är en katalog över offentlig och privat service i Värmdö. Använd den som uppslagsbok när Du undrar över vilken service som finns eller vart Du skall vända Dig i olika frågor. Ta för vana att ha den liggande vid telefonkatalogen så har Du den nära till hands när den behövs. Vägvisaren består av två delar, en del där Du kan läsa om kommunens, landstingets och statens service, där ingår också en föreningsregister. Den två är en vägvisare till privat service i Värmdö.
Katalogen, som ges ut av Värmdö Företagarförening med bidrag av Värmdö kommun, finns hos Värmdö kommun, tel 570 381 00 och på företagarföreningens kansli, tel 570 222 85.

Aldrig för sent!

I samband med den stora landsomfattande dyslexikampanjen 1996/97, anordnades i slutet av maj tre "dyslexidagar" i Gustavsberg, med information, föreläsningar, utställningar och teater.

Dyslexi/Läs- och skrivsvårigheter eller ordblindhet som det ibland också kallas, är en funktionsnedsättning som innebär svårigheter att läsa och skriva text och siffror. Det kan visa sig på olika sätt hos olika människor. Några kan läsa någorlunda men har stora svårigheter att stava och tvärtom, medan andra kastar om ordningsföljden eller spegelvänder bokstäver och siffror. Ändelser eller ord kan t ex försvinna eller uppfattas som något annat. Ca 500 000 svenskar från alla samhällsskikt i vårt land har läs- och skrivsvårigheter och de flesta döljer det för att de skäms och blir istället experter på att klara sig ur situationer där de skulle kunna bli "avslöjade". tyvärr ofta med en känsla av utanförskap och dålig självkänsla som följd.

Man vet inte säkert vad som orsakar dyslexi, men förmodligen är det flera faktorer som spelar in. Det man säkert vet är att dyslexi inte har något med intelligens att göra. Dyslektikerna är lika klyftiga eller dumma som andra. Många framgångsrika och högt uppsatta personer, däribland vår kung, har läs- och skrivsvårigheter. Att vara dyslektiker är dock ofta ett handikapp som kan innebära stora problem i vardagslivet och på arbetsmarknaden, inte minst med tanke på datorernas framfart, som fordrar användare med god läs- och skrivförmåga. Men samtidigt kan den nya IT-tekniken användas för att hjälpa människor med dyslexi. Det finns både träningsprogram på dator och datorprogram som t ex kan komplettera vanlig ordbehandling.

Svårighetsgraden av dyslexi varierar mellan olika personer och det är många som trots sitt handikapp nått stora framgångar i yrkeslivet. Alla kan dock träna upp sin läs- och skrivförmåga, men tillvägagångssättet måste vara anpassat till den enskilda människan.

I och med dyslexikampanjen 1996/97 har många nya "åtgärdsprogram" startat runt om i landet.

I Värmdö har tex EU-UNO, en samverkan mellan arbetsförmedlingen, socialförvaltningen och arbetsmarknadsenhetens ungdomsuppföljning sökt och fått EU-medel till svenskundervisning för lågutbildade arbetslösa ungdomar i åldersgruppen 17-24 år, med läs- och skrivsvårigheter.

Syftet är att utarbeta individuella studieplaner och förbereda dem till vidare utbildning på komvux eller folkhögskola, för att de sedan ska "våga sig ut" och få en rimlig chans på den öppna arbetsmarknaden..

Även Värmdö gymnasium kommer att satsa på nya grepp nästa termin, för att snabbt hitta elever med dyslexi. Elever i åk 1 kommer att genomgå en diagnostisk test där ordkunskap och läsförståelse prövas. De kommer också att få information om dyxlexi och om vilken hjälp som finns att få.

Komvux startar till hösten en ny kurs för dem som har läs- och skrivsvårigheter. Kursen går på halvtid och kan kombineras med andra ämnen eller med förvärvsarbete. Undervisningen sker med datorstöd, ernskilt eller i grupp. Komvux erbjuder kursdeltagarna: Intresserade och engagerade lärare. Individuella åtgärdsprogram och enskild stödundervisning. Kurslitteratur på band. Förlängd skrivtid vid skriftliga prov, muntliga förhör eller provuppgifter inlästa på band. Möjligheter att läsa körkortsteori på multimedia med handledning

Intyg om läs- och skrivsvårigheter för anpassat högskoleprov och för muntligt körkortsprov.

För dem som har svårt att läsa och skriva finns också ett stort urval fack- och skönlitteratur, läromedel och tidningar på kassett eller i talboksform att välja på. Många finns att låna på biblioteket, andra kan man köpa eller prenumerera på.

Text: RENÉE ENGSTRAND

GUSTAFSBERG 1996
FABRIKENS BUTIK
Du hittar oss i Gustavsbergs Hamn.
Vägg i vägg med Rimi.
Tel 08-570 306 55
VÄLKOMMEN!

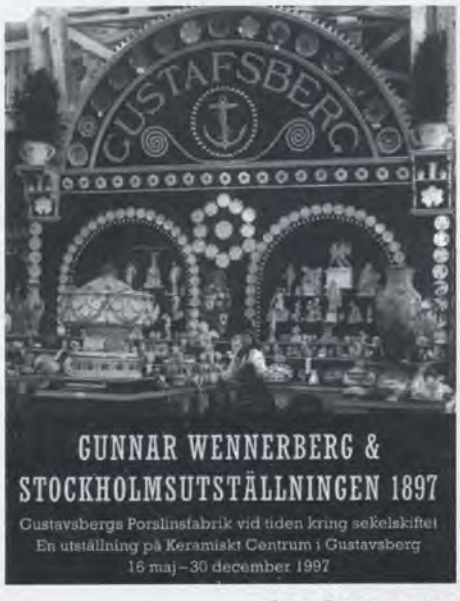

Skitbra Gustavsberg!

Uttagning av WC-stolar ur gjutformar.

–Vi har aldrig producerat så mycket som idag, säger Ulf Jalvér, VD på Gustavsberg VVS AB. Vi säljer i storleksordningen 220 000 WC-stolar per år. Det mesta, 65 procent, säljs till utlandet.

❑Gustavsberg VVS, som är den största privata arbetsgivaren i Värmdö, går som aldrig förr. Företaget, som har cirka 400 anställda, tillverkar sanitetsporslin, dvs toaletter och handfat. Omsättningen 1996 var cirka 400 miljoner kronor.

Fabriken ingår i holländska Sfinx Gustavsbergskoncernen med totalt 3 800 anställda. Omsättning för koncernen förra året vara 3,7 miljarder kronor.

Av hela tillverkningen svarar sanitetsporslinet, som alltså tillverkas i Gustavsberg, för 45 procent, duschar, som främst görs i Tyskland, för 25 procent, kakel för 16 procent och specialprodukter, t ex rör, för 14 procent.

Ulf Jalvér, VD för Gustavsberg VVS AB ser positivt på framtiden.

Försäljningskontor finns i olika länder i Europa samt i Ryssland och Balticum.

Hög primaprocent

–Faktum är att vi har större marknad i enbart Balticum och Ryssland än i Sverige, berättar Ulf Jalvér.

År 1991 gjordes den största enskilda investeringen–120 miljoner kronor- i VVS-fabrikens historia. All produktion koncentrerades till ett enda plan från tidigare tre och många processer i slamhuset datoriserades.

Råvaran, leran, kommer från England med båt till Farstaviken och transporteras på lastbil till slamhuset.

–Vi har höjt produktiviteten, primaproduktionen är ungefär 85 procent. Det beror bl a på att blandningen av leran är bättre.

Självstyrande grupper

Ulf Jalvér ser positivt på framtiden. Under det här året har hittills ett 10-personer nyanställts. Självstyrande grupper med varsin samordnare håller för närvarande på att införas. Det har i sin tur inneburit att förmän och arbetsledare fått andra arbetsuppgifter. Vi har en stabil personal och attityden är öppen.

Benny Ögren, ordförande i Fabriksklubben på VVS:

–Vi i fabriksklubben tycker att självstyrande grupper är bra och hoppas att även andra organisationer accepterar vårt sätt att se på denna arbetsmetod.

På miljösidan inriktar sig VVS på snålspolande toaletter.

–Miljöfrågorna är ju ofta politiskt betingande. Vi är beredda med olika provinstallationer och medverkar på åtskilliga miljöseminarier.❑

Text: BIRGIT WAHRENBERG

Kallas sanitet till vardags

❑Sanitet eller SPF (sanitetsporslinsfabriken) är vad denna nyttiga och framgångsrika fabrik har kallats till vardags. Detta var den första fabrik Kooperativa Förbundet byggde efter köpet av Gustavsberg 1937.

Den är ritad av chefsarktitekten Olof Thunström och hans medarbetare på KF:s arkitektbyrå och uppförd 1938-39. Med tunnelugnar på 106 m, som var i drift till 1991.

Gustavsbergs Fabrikers VD mellan 1937 och 1969, Hjalmar Olson, berättar i boken, "Verktyg för en idè", om hur det gick till att få fram ett sintrat (tätbränt) sanitetsporslin under tiden som bygget pågick. Med den viktiga egenskapen att det inte sög åt sig fuktighet ens i oglaserat tillstånd och att det garanterat inte fick glasyrsprickor.

Han berättar vidare hur en av hans kontakter, chefen för porslinsfabrikerna i Laveno, Eugen Altman, utvisats av Mussolini och erbjudits att komma till Gustavsberg med hela sitt kunnande. Han anlände hit i mars 1939 och blev teknisk chef i Gustavsberg. Altman tog med sig två av sina bästa experter på sanitetsgods från Laveno, Cesare Rossi och Giuseppe Villa och han hade nog tänkt sig att locka över flera av sina kunniga yrkesarbetare, men andra världskriget kom emellan. Den förstärkningen kom först 1947. Helge Wollrik hette den duglige försäljningschefen.

Det var hushållsporslinsfabriken, som fick bistå med yrkeskunnigt folk

Det var hushållsporslinsfabriken, som fick bistå med yrkeskunnigt folk i stort antal, som t.ex. modellörer, gjutare och formare. Eric Svenson, Axel Björkman, Oscar Andersson, John Lundin, Acke Eriksson, Tage Andersson, Harry Box, Olle Andersson, Harry Dahlgren för att nämna några. Alla med gedigen kunskap om arbetet med den brända leran.

Harald Persvret (1902-1990) son till Tull-Per Andersson från Siljansnäs,som kom till Gustavsberg 1889 med murare Hedberg för att bygga Södra Kullen, berättade för mig i en intervju för Värmdö tidning, 1984:

"Jag var förman på benporslinsavdelningen, som hade flyttat upp på Sanitet 1939 medan dom byggde ny hushållsporslinsfabrik och jag fick ta hand om Altman när han kom. Han kunde ingen svenska och jag kunde ingen tyska men vi förstod varandra ändå, han var en fin och kunnig man.

När porslinsfabriken var färdig flyttade vi dit och 1946 hade vi kommit bra igång där, då kom Altman till mig och sa att dom behövde en ny arbetsledare på Sanitet. Dom tänkte att jag skulle bli det.

–Nej,tack,det är för bråkigt däruppe, svarade jag. Det hade varit sittstrejker och lite av varje.

Gustavsberg VVS AB är stösta privata arbetsgivaren i Värmdö

–Det skall bli slut på det nu,sa Altman,vi har bytt styre däruppe.

–Vem är det då som kommer, frågade jag.

–Det är en som heter Teglund, sa Altman.

–Ja honom känner jag, då skall jag fundera på saken, sa jag och så blev det och jag började på Sanitet. Jag jobbade under Artur Teglund en mycket kunnig man som jag lärde mig mycket av, han blev sjuk 1966 och efterträddes av Bertil Dahllöf, som jag också hade ett gott samarbete med. Jag blev fabrikschef 1967 och gick i pension när jag var 67 år, 1969."

"Om inkörningssvårigheter, Hjalmar Olsons höga krav på tillverkningstakten för att kunna möta byggruschen efter kriget, om tillbyggnader och nya utmaningar."

Historien om Sanitet kan bli lång och mycket kan berättas, som inte får plats här.

Mer historia kommer i en ny bok om fabrikens hus och människor, som planeras komma ut i slutet av året.

Sanitet lever kvaroch sysselsätter drygt 400 personer, om detta kan läsas i en artikel här ovan.❑

Text: EDLA SOFIA ARVIDSSON

Värmdö underlättar för företagare

Färdigställer industrimark i Mölnvik med va, gator och belysning

Värmdö kommun skall färdigställa 51 000 kvadratmeter industrimark i Mölnviks industriområde med valedningar, gator, gång- och cykelvägar och belysning.

❑Det rör sig totalt om en kostnad på 9,1 miljoner kronor som tas ut och fördelas på den mark som säljs.

Det aktuella området ligger norr om Skärgårdsvägen på ömse sidor om brandstationen.

Industriområdet i Mölnvik är i dagsläget inte markberett. Kommunen har hittills sålt marken som råmark.

Lättare att sälja

–Att kommunen inte säljer färdig industrimark försvårar möjligheterna att snabbt sälja industriområdet Mölnvik, menar kommundirektören Torbjörn Andersson. Intressenterna vill köpa ett färdigt område. Företagarna har vare sig tid eller kompetens att förädla råmark.

–Det faktum att inte området är markberett och att det inte finns gator och vägar försvårar marknadsföringen. Företagarna har svårt att föreställa sig hur området kommer att se ut då det just nu är rörigt och i oordning.

Attraktivt läge

–Mölnvik har ett mycket centralt och attraktivt läge vilket visar sig i kontakter med intressenter. Dessa vill dock i första hand etablera på ett färdigställt område där deras företag kan förknippas med positiva värden som ordning, reda, va och vägar. Vi räknar med att det aktuella området kan göras iordning under 1997.❑

Text: BIRGIT WAHRENBERG

Nätverk gynnar nya företag och bärare av affärsidéer

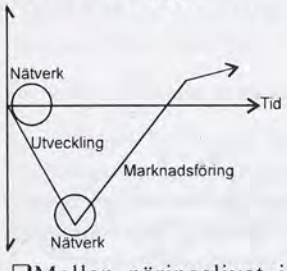

Kostnads- och tidsdiagram för ett typiskt projekt. Vid de kritiska faserna i projektets början kan nätverket komma in med råd i startfrågor. När sedan produkten ska färdigställas och marknadsföringen börja är också en kritisk punkt då nätverket kan komma in och stötta inför marknadsföringen och färdigställandet av produkten.

❑Mellan näringslivet i Värmdö och kommunen finns ett nystartat nätverk. Syftet är att en person eller ett företag som har förslag på en ny produkt skall få sin idé prövad av nätverket. Till nätverket skall därför kopplas folk från bankar, ALMI, försäkringsbolag, KTH, redovisningsföretag etc.

–Nätverket är en lös organisation med en fast kärntrupp. Olika kompetenser kopplas in efter behov, säger kommundirektören Torbjörn Andersson.

Kontaktperson för nätverket är Lykke Olesen, som också är rådgivare för bl a ALMI. Han hoppas att nätverket ska kunna överbrygga "berget" av problem som det innebär att starta upp nya projekt.

– Vi hjälper också till med rådgivning rent allmänt för redan etablerade företag, säger Lykke Olesen, som kan nås på tel 08-570 348 55.❑

Text: BW Bild: LYKKE OLESEN

Värmdö Personalpool
Det nära alternativet

Vi expanderar och förstärkning behövs!

Ta kontakt med oss om Du har yrkeskunskap att tillföra.

Ta även kontakt med oss om Du har behov av yrkeskunnigt folk omgående.

Värmdö Personalpool etablerar kontakter mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Sist med inte minst den befintliga kompetensen finns i poolen

Värmdö Personalpoool.Bergmossevägen 3
134 33 Gustavsberg Tel 08-570 344 87

Nyheter från ARBETSFÖRMEDLINGEN

Arbetsförmedlingen på Internet

Arbetsförmedlingens adresser på Internet:
AMV hemsida:
www.amv.se
Platsbanken:
platsbanken.amv.se
Sökandebanken (teknik/ekonomi):
sokandebanken.amv.se

Nyföretagarprogrammet hösten 1997

Starta Eget företag!
För dig som är arbetssökande
Välkommen till arbetsförmedlingen i Värmdö och ta del av en information från Nacka Företagarförening.
Höstens första träffar: fred 15 aug, fred 29 aug, fred 12 sept, 26 sept. Alla dagar kl 9.00-12.00.
Föranmälan på arbetsförmedlingen

AKTUELLA RIKSDAGSBESLUT

Tillfällig avgångsersättning

Du som är arbetslös och som fyllt 60 år men inte 65 år och som under tiden 96-01-01 och 97-04-14 fått arbetslösersättning eller deltagit i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd under minst 12 månader har rätt att få arbetslöshetsersättning utan aktivitetskrav. Erbjudandet gäller mellan 97-07-01 och 97-12-31.

Insatser för att öka kvinnors företagande

Kravet på att kvinnor skall ha varit inskrivna på Arbetsförmedlingen under minst 24 månader för att få utbildningsbidrag upp till höst 12 månader vid starta eget ändras så att det bara krävs 6 månaders inskrivning.

Resursarbete "Kalmarmodellen"

Resursarbete är en form av beredskapsarbete, som kan anordnas av staten, kommuner, landsting, kyrkliga kommuner och de allmänna försäkringskassorna. Resursarbetet är möjligt för dig som varit inskriven vid arbetsförmedlingen under en sammanhängande tid av minst 6 månader och som uppbär a-kassa eller KAS.

Kontakta arbetsförmedlingen för ytterligare upplysningar.
Tel 08-570 355 90

Ny ledning på arbetsförmedlingen

Marainne Rolf (t.v.) har gått Carolina Silfversparre (t.h.) har kommit.

❑Carolina Silfversparre är ny chef på arbetsförmedlingen i Värmdö. Hon efterträder Marianne Rolf som får avtalspension efter 36 år inom AMS, hon började redan 1961. Hösten 1986 fick Värmdö en egen arbetsförmedling.

–Det känns skönt, säger Marianne Rolf. Nu gäller främst skärgårdsbesök, men en massa annat spännande står också på programmet. Sån´t man inte hunnit med!

Carolina Silfversparre kommer närmast från länsarbetsnämnden i Sundbyberg där hon arbetat med arbetsmarknadsutbildning.❑

Text och bild: BW

Indianer, sotare och tomtebobarn presenterar arbetsmarknadsenheten

❑En tisdag i maj var personal från Värmdös förskolor och familjedaghem bjudna till stor mannekänguppvisning i Holmviksskogen. En strålande sol gjorde det möjligt att njuta av uppvisningen utomhus. Inte mindre än 68 mannekänger visade lika många kläduppsättningar av mycket varierat slag. Det var inte den vanliga vårkollektionen som så många kommit för att se, utan kläder till indianer, sotare, blommor, tomtebobarn, prinsar och prinsessor och till brud och brudgum.

Mannekängerna var mellan 2 och 6 år gamla och "utlånade" från Holmviksskogens förskola.

Tagna av stundens allvar tågade de två och två runt förskolans gård medan gästerna fullkomligt häpnade av de fantastiska skapelserna, modell mini, och av de små modellerna själva. Kläderna var designade och uppsydda på Textilverkstaden, en av arbetsmarknadsenhetens fem verksamheter för arbetslösa.

Fantasifullt vernissage

Röda stugan bjöd på kaffe med dopp och Kattholmen, Naturvården och Älvsbyn

Ovan: Träarbeten i förskolans tecken. T.v: Mannekänger i söta småkläder som gick att beställa.

visade några av sina respektive verksamheters fantastiska arbeten. Det mesta gick i förskolans tecken, med träarbeten som dockvagnar, gunghästar, griffeltavlor, olika spel och byggklossar. Blomlådor av björkstammar, trädgårdsbänkar av alträd och skulpturer i trä och sten fanns också att beskåda liksom ett bildkollage på arbeten som de olika enheterna utfört runt om i kommunen. Jan Svanström från Älvsbyn stod för musiken och spelade naturligtvis på ett eget tillverkat dragspel.

Välkomna med önskemål

Lillemor Jönsson arbetsledare på Textilverkstaden och initiativtagare till denna gemensamma presentation av arbetsmarknadsenhetens verksamheter såg mycket nöjd ut.

–Det var faktiskt när barnen på Holmviksskogens förskola, grannar med oss på Textilverkstaden, önskade sig utklädningskläder som tanken föddes, berättade hon. De andra arbetsledarna gillade idén och sen har vi jobbat för att visa vad vi kan och vad vi har att erbjuda. Den här dagen gav vi framför allt förskolorna möjlighet att beställa ur sortimentet, men alla kommunala förvaltningar är lika välkomna med önskemål och beställningar.❑

Text och bild: RENÉE ENGSTRAND

Kunskapslyftet

En ny chans i livet till gymnasiestudier

Fler studieplatser för vuxenstuderande.
Bidrag i stället för studielån hela första året.
För dig mellan 25 och 55 år som saknar grundskola eller 3-årigt gymnasium.
Startskottet går höstterminen 1997.

❑Kunskapslyftet är en femårig satsning som i första hand vänder sig till vuxna arbetslösa som helt eller delvis saknar 3-årig gymnasiekompetens. Men Kunskapslyftet vänder sig också till anställda korttidsutbildade och till kvinnor och män i yrken och branscher som drabbats av konjunktur- och strukturförändringar, t ex inom kontor, vårdsektor och tillverkningsindustri.

Målet är att halvera arbetslösheten i Värmdö.

Alla kommuner i Sverige har anmält intresse för medverka. Staten ska fördela 15 miljarder kronor under fem år.

Värmdö har fått 10,8 miljoner kronor för att genomdriva Kunskapslyftet här i kommunen.

Många samverkar

Det är Komvux som har huvudansvaret, men arbetet bedrivs i nära samarbete med arbetsförmedlingen, kommunens arbetsmarknadsenhet, Värmdö Företagarförening, facket, studieförbund och arbetsgivarorganisationer, större företag, folkhögskolor m.fl.

–Erfarenheter från alla håll tas tillvara för att skapa ett så mångsidigt utbildningsutbud som möjligt, säger kontaktpersonerna för Kunskapslyftet i Värmdö, Monica Hjeltman, studievägledare på Värmdö Komvux och Kicki Pierre, arbetsvägledare på arbetsförmedlingen i Värmdö.

240 extra studieplatser

Ett omfattande uppsökande arbete har redan inletts. 700 personer kommer att kontaktas för personligt samtal i år och nästa år och under samma period ska 300 personer få personlig vägledning med en professionell studie- och yrkesvägledare.

Kicki Pierre, arbetsförmedlingen i Värmdö och Monica Hjeltman, Värmdö komvux är kontaktpersoner för Kunskapslyftet.

Kunskapslyftet i Värmdö planerar 230 studieplatser på gymnasienivå. Vilka utbildningar som kommer att ingå styrs av deltagarnas intressen och behov.

Byggnadsarbetare och snickare

Exempel på redan planerade kurser är fyra veckors orienteringskurser för de som känner sig tveksamma till att satsa på studier, det tredje året i gymnasieskolan för dem som gått en tvåårig utbildning, yrkeskurser med praktik i arbetslivet t ex betongteknik, verkstadsteknik, turism och omvårdnad.

–Vi hoppas kunna få underlag till kurser i betongteknik för arbetslösa snickare i samarbete med Värmdö Tekniska skola, berättar Monica Hjeltman och Kicki Pierre.

–Utbildning i pietetsfull renovering av "kulturhus" saknas idag. I samarbete med Ebbalund AB är förhoppningen att några arbetslösa snickare från Värmdö kan få denna utbildning.

Distansutbildning i distansarbete

I samarbete med ett utbildningsföretag kommer komvux att ordna en ettårig utbildning på distans i distansarbete. Huvuddelen är olika datakurser (man kan få låna dator och modem). Företagsekonomi och en kurs i småföretagande ingår också.

Starta eget

Företagsskolan inom komvux med heltidsstudier under ett år ger en god grund för den som funderar på att starta eget eller skaffa sig en ekonomisk grundutbildning på gymnasienivå.

Särskilt utbildningsbidrag

Särskilt studiebidrag är ett helt nytt studiestöd speciellt framtaget för de som studerar inom Kunskapslyftet. Stödet är unikt eftersom det i sin helhet består av bidrag. Beloppet motsvarar ersättning vid arbetslöshet. Bidraget kan sökas av personer mellan 25 och 55 år , som är berättigade till ersättning vid arbetslöshet. Bidraget utgår under högst ett år.

Kontaktperoner:
Monica Hjeltman, Värmdö Komvux, tel 570 383 35
Kicki Pierre, arbetsförmedlingen i Värmdö, tel 570 355 90. ❑

Text och bild: BIRGIT WAHRENBERG

GLASÖGON • KONTAKTLINSER
MODINS OPTIK SYNSAM
Gustavsbergs Torg • 08-570 345 50
Vardagar 9.30-18.00
Lördagar 10.00-14.00 (ej juni-augusti)

Gustavsberg Hamn

"Ankra där du kan bunkra"

VÄRMDÖ KONTORS CASH Tel: 570 321 25
Allt för kontoret
GUSTAVSBERGS ZOO Tel: 570 333 35
Vi utför även klo, ving & näbbklippning
DOMUS MÖBLER Tel: 570 301 60
3000 kvm möbler, textilier, radio/tv, hemmaskiner
G-BERGS KANALSTIFTELSE Tel: 570 321 00
Utvecklar närmiljön... med kanal genom Gustavsberg
TRIO Tel: 570 305 90
Förenklar kommunikation mellan människor

SVENSK FASTIGHETSFÖRMEDLING Tel: 570 365 00
Marknadsplatsen för villor, fritidshus och lägenheter
INGARÖ CYKEL OCH SPORT Tel: 570 337 90
Cyklar, fiske, skateboard, service och reparationer

HIRDERIET, SKUTAN RUTH Tel: 570 297 11
Segla skuta med oss, dags och veckoturer

MR BIG Tel: 570 364 00
Stora tuffa kläder för Stora tuffa män
ANTIKMARKNADEN Tel: 570 305 77
Sommaröppet vard. och lörd. Efter 15 aug; onsd. och lörd.
CAFÉ GUSTAVSBERG Tel: 570 364 50
Här finns det hembakat och hemlagat!

KERAMISKT CENTRUM Tel: 570 356 58
Porslinsmuseum, shop, målarsal/verkstad, turistinform.

THE OLD FIREBRIGADE Tel: 570 340 80
"Gamla brandstationen", nu som Pub!

RIMI Tel: 570 307 74
– Mer mat för pengarna!
HAMNENS FISK Tel: 070-741 52 85
Färsk och rökt fisk, nykokta skaldjur.
HPF I GUSTAVSBERG AB Tel: 570 356 63
Beställ ditt eget porslin

GUSTAVSBERGS BYGGCENTER Tel: 570 367 10
Vi har allt för ditt "bygge"!

BILDELAR I GUSTAVSBERG Tel: 570 330 00
Reservdelar och tillbehör til din bil!

BOO MARIN Tel: 570 346 77
Säljer segel- och motorbåtar, marina med varvservice
WATSKI PERMARIN Tel: 570 347 00
Allt för båten

GUSTAVSBERGS FABRIKSBOD Tel: 570 356 55
Andrasortering av porslin, kastruller och plast
SKÖNA TING Tel: 570 324 40
Inredning och presenter för alla åldrar
WÄRMDÖ INFORMATIONSTJÄNST Tel: 570 327 00
Information min devis! Tidningar, trycksaker, reportage

STRANDVIK Tel: 570 361 55
Hotell, pub, restaurang, konferens- och festvåning

GARNPALETTEN Tel: 570 310 38
Garn, stickade plagg, dukar, plädar mm
KONST & SÅNT Tel: 070-723 45 38
Lokalt hantverk, konst, presenter, te och gotter
HAMNSALONGERNA Tel: 570 358 88
Hårvård och kroppsmassage
WERMDÖ MÖBLER Tel: 570 315 00
Möbler i vacker miljö, rikstäckande leveranser
HUSKEDJAN Tel: 570 308 88
Fastighetsförmedling, hus och hem med omtanke
FÄRGARGÅRDENS Tel: 570 310 09
Bokförings och skattebyrå AB

HAMNENS BLOMMOR Tel: 570 343 10
Snittblommor, krukväxter, tillbehör, lök och frö

GUSTAVSBERGS VÄRDSHUS Tel: 570 313 33
Restaurang, catering, festvåning, konferens
VÄRMDÖ RESEBYRÅ Tel: 571 425 30
Affärs - privat - grupp - och konferensresor
HÅRSERVICE Tel: 570 341 03
Annika och Pia. Frisyrval på data

FRILUFTSBUTIKEN Tel: 570 328 70
Vandringsutrustning, tält, kanotuth., långfärdsskridskor
LJUSPUNKTEN Tel: 570 300 91
Helhetscenter: Föredrag, behandl., hälsokost, böcker mm

ÄNTLIGEN

- nu inleds den stora förändringen av Gustavsbergs Hamn

Första sprängsalvan har smällt

Vi skall skapa bättre parkeringsförhållanden för kunder och hyresgäster samtidigt som vi fortsätter med planeringen för fler butiker och ett utökat serviceutbud i Hamnen.

I sommar kan vissa störningar från buller och byggtrafik förekomma vilket vi hoppas Ni har överseende med.

Hamnens butiker är dock sprängfyllda med pangerbjudanden hela sommaren.

Välkommen till Gustavsbergs Hamn och känn vibrationerna av framtiden.

Gustavsberg Fastigheter
Tel· 570 394 00

Christer trivs i rollen som oppositionsråd:

"Piska och morot härskar kommunen. Vi kanske inte vet hur kloka vi varit"

❑Då Christer Hedberg kom från Stockholm till Gustavsberg som (s)-politiker för att arbeta som oppositionsråd hade han en liten annorlunda syn på uppgiften än idag.

–Att arbeta politiskt på heltid är ett långt större uppdrag än man kan tro-om det ska fungera. Den professionella polikerrollen kan förefall enkel, utifrån sett. I själva verket är det tvärtom. Från beslutsbordet till verkställighet kan vägen vara både lång och besvärlig. Sånt lär man sig efter ett tag...

Sossarna hämtade en asfaltblomma från Vasastan i Stockholm för att leda trupperna i kommunpolitiken. Christer tog sig an uppgiften med stor entusiasm. Idag gör han sin andra mandatperiod och hävdar att han själv inte tänker hålla på för länge och riskera bli utbränd.

–För min del handlar det om politik i stort sett hela det vakna dygnet. Det trivs jag med. Särskilt numera, då jag kan bruka de kunskaper jag skaffat under resans gång. Det känns oerhört stimulerande att en vanlig enkel människa kan komma fram i dagens samhälle och få jobba på den här nivån, där politik helt klart innebär en maktutövande.

Matcher med moderatledaren

Som oppositionsråd har han haft sina matcher med Margareta Nachmanson. Att han inte gått i takt med moderatledaren ligger i sakens natur. Men den noggranne betraktaren har säkert konstaterat att krockarna dem emellan inte varit särskilt allvarliga.

–Nachmanson har, sett till valresultaten, lyckats med sin politik i fyra val, till och med stärkt sin ställning. Hennes taktik är att köra med både piska och morot och det har inte skapat något bra politiskt klimat. Kort sagt, hon härskar!

Värmdö en bra kommun

Annars är Värmdö en bra kommun, enligt Christer. Det geografiska läget är utmärkt, tillväxten är god (ökat 40 procent senaste tio åren) och upplevs av många som den mysiga parkstaden där livskvalitet kan erbjudas och invånarna kopplar av, ägnar sig båtliv och golfspel.

–I själva verket är det förstås inget paradis utan lika dyrt att bo och leva här som på andra platser. Den ekonomiska situationen för familjerna är ju den att det fordras två för att det ska gå ihop!

Christer Hedberg är som offentlig person igenkänd överallt.

–Ett mera blomstrande liv på hemmamarknaden är något att stilla bedja om, säger Christer och påminner om att vi bland 27 000 invånare har cirka 1 500 näringsidkare utöver kommunens 2 000 anställda. Företagstätheten, sett per invånare, är t o m bättre än i Gnosjö.

Nej till fastighetsförsäljning

En modern skola i varje kommundel blir resultatet redan till hösten, då den imponerande byggsvängen à 325 miljoner kronor avslutats. Det är ett arv, tror Christer Hedberg, som kommande generationer kommer att tacka oss för då man ser efekterna.

–Där är vi politiskt överens och unika. Vi är antagligen inte medvetna om hur kloka beslut vi fattat gemensamt. Människor och kunskap är det viktiga. Frågan är bara om vi gör rätt genom att bygga konventionellt med tanke på allt som händer med ny utbildnings- och informationsteknik?

Att finansiera skolornas tillkomst med att sälja kommunens fastighetsbestånd, som Nachmanson vill, faller däremot inte Christer Hedberg på läppen. Bostäderna behövs, menar han. Det social skyddsnätet får inte slås sönder. Vi kan inte ställa oss renons vid akuta lägenhetsbehov.

Socialdemokraterna tänker gå till val på ett mer pluralistiskt (mångfald av kulturformer och meningsriktningar) samhälle, att gymnasiet tas hem från Gullmarsplan, att såväl skolor som näringsliv och turism utvecklas.

Namn:	**Christer Hedberg**
Ålder:	**51 år**
Yrke:	**Oppositionsråd (s)**
Familj:	**Gift. Fru och tre barn**
Bor:	**Ösby Grind, Gustavsberg**
Hobby:	**Amatörteater**

Igenkänd överallt

Det ska inte stickas under stol med att oppositionsrådet trivs i sin roll. Familjen har fått anpassa sig till arbetsbördan. Som offentlig figur är han igenkänd överallt på hemmaplan och gillar uppmärksamheten.

–Det ingår i jobbet och det är oerhört viktigt att man kan sin politiska läxa, då människor vill diskutera och ha besked. Jag försöker åka ut och besöka företag och människor några dagar varje månad för att "få lukt och smak" och orientera mig i verkligheten. Det är oerhört nyttigt.

(s)-ledaren tycker att det är ett ovanligt intressant förslag som kommit upp, att gräva en kanal genom Gustavsberg, från Farstaviken, förbi kyrkan och Domus ut genom Ösby träsk. Det skulle ge kommunen ytterligare profil som en pärla i skärgården.

Med stor inlevelse har han medverkat i amatörteatern i Gustavsberg och endast iförd trikåer trampat de tiljor som föreställer världen.

Det har varit ett sätt att tränga på djupet i bygdens historia och, kan man tänka sig, på ett smart politikersätt stärka sin position hos väljarna.

Text: RUNE MÅNZON

❑Efter tolv år på de yttersta av kommunalpolitikens barrikader stiger hon av.

–Det kan vara bra nu. Jag har gjort mitt, säger Margareta Nachmanson, moderat kommunalråd och kommunstyrelsens ordförande sen 1986 som i framtiden kan tänka sig att syssla med någon kommersiell verksamhet.

–I det här jobbet existerar egentligen inte begreppet fritid och privatliv; man håller igång jämt. Och det frestar på. Ska man vara kreativ och göra ett bra jobb måste man vara hungrig. Det är jag inte längre, i alla fall inte på politiken!

Av oppositionen och måhända invånarna har hon ofta kallats "Tant Blå". Det bjuder hon på och tar emot i sitt stora och ljusa ämbetsrum i kommunalhuset i Gustavsberg, som alltid fräsch och välklädd.

Nedräkningen har alltså börjat. Redan förra året fick partiet det definitiva beskedet och Nachmanson ser både glad och lättad ut, då hon beskriver situationen.

Gigantiskt skolbyggnadsprogram

Vad som gäller nu är att få fram en ersättare. Det är en oerhört viktig uppgift, där jag som valkommitténs ordförande ska hjälpa till att lösa uppgiften så snart som möjligt.

–Jag ser gärna att en kvinna tar vid efter mig och att vi fram till valet nästa år får möjlighet att arbeta parallellt så att inkörningen blir så smidig som möjligt.

Moderaterna i Värmdö, det är Nachmanson det!

Frågan är vad som finns bakom av tänkbara krafter att axla hennes fallna mantel och leda det största partiet och en av landets mest expansiva kommuner in i nästa århundrade.

Moderatledaren tackar för sig i ett läge då kommunen genom ett gigantiskt skolbyggnadsprogram, då egna lägenhetsbeståndet kan komma att säljas, arbetslösheten är under fem procent.

Hårt och precist

–Jag är nöjd, tycker jag gjort att ett bra jobb de här åren. Och att vi nått goda resultat via breda lösningar. Det känns lugnt att kunna lämna över ett välskött fögderi till en yngre kraft!

Då moderaterna litet överraskande vann valet knappt 1985 hade man sju, åtta mandat och skapade det första borgerliga majoriteten i den tidigare röda bruksmiljön.

Sen har det bara gått bättre och bättre. Nu har vi 17 av 41 mandat. Redan före 94 års val var vi största partiet med över 40 procent av de kommunala rösterna. Resultatet innebar att vi erövrade platsen som rikets fjärde "blåaste" kommun!

En karismatisk Nachmanson är känd för att mästerligt lotsa sig förbi politikens alla blindskär. Åren på den politiska piedestalen har gett henne bett och profil. Hon har lärt sig ducka för de västa rallarsvingarna och kontra då motståndarna tappat garden. Hårt och precist.

Kunskaperna är breda och djupa och på sitt rättframma sätt konstaterar Margareta med ett leende:

–Jag tycker facit för tala. Har jag och partiet ett så stort förtroende måste merparten av invånarna vara nöjda. Det är ett gott betyg.

Fint i fullmäktige

Hon uppfattar sig själv som arbetsnarkoman. Den politiska långresan har varit jobbig; man får årsringar av sådant och slits långsamt ner i spåren bakom triumfvagnen. Men hon tycker att det var väl använda år. Det hon sjösatt, hon har rott iland, även om det ibland varit tuffa uppgörelser och mödosamma förhandlingar.

T.o.m de politiska motståndarna är beredda att ge henne ett erkännande, att hon lyckas i sin spjutspetsroll som ledare och med den politik hon fört.

–Visst har trista personangrepp förekommit, men jag har ändå klarat mig ganska helskinnad. Klimatet i fullmäktige tycker jag har varit fint. Men att parallellt få tillfälle att koppla av och leva normalt familjeliv har förstås varit svårt. Det kommer min efterträdare också att få erfara...

Hon engagerade sig politiskt redan 1972.

–Moderaterna var ett litet parti och jag kom med på en suppleantstol 1973 i kulturnämnden. Den legendariske (s)-ledaren Torsten Rolfs tid. Jag har ett tidigt minne av att Rolf vid ett tillfälle bjöd mig på det värsta jag visste, tuggummi. Inte kunde jag nobba, inte stoppa undan det. Jag tuggade och tänkte, det här med politiken kunde jag vara utan...

Kommunalrådet tycker hon haft sin storhetstid och gläder sig över lösningen av bl. a. gymnasieskolan vid Gullmarsplan, satsningen på det stora skolbyggena i Hemmesta, Ösbydalen och på Ingarö och att man greppat barnomsorg (slut på neddragningar) och ungdomssidan.

–Vi måste kunna lämna över ett bättre samhälle till den yngre generationen. Utbildningen är en stor och viktig fråga och måste bli både bättre och förändras. Tiden är kanske mogen att styra över på den gamla typen yrkesutbildning och praktik, integrerat i högstadium och gymnasiet. Det är väl värt att pröva på. Många privat- och friskolor är inne på den vägen.

–Industrin och näringslivet suktar dessutom efter välutbildade ungdomar.

Entreprenörsanda

Då Nachmanson drogs in in politiken 1972 fanns 2 200 arbetstillfällen på Fabriken, idag 400.

–Hamnen och fabriken har varit Gustavsbergs och Värmdö hjärta och puls. Numera är ju en stor del den historiskt viktiga tillverkningen skrotad. Kvar finns produktionen av toalettstolar och handfat samt vitt och färgat porslin. Men, säger Margareta, med den imponerande entreprenörsanda som många småföretagare

Jag har gjort mitt, säger Margareta Nachmanson, moderat kommunalråd och kommunstyrelsens ordförande sen 1986 som i framtiden kan tänka sig att syssla med någon kommersiell verksamhet.

Margareta Nachmanson abdikerar efter tolv år:

"Skönt att lämna av efter ett bra jobb. Ser gärna en kvinnlig efterträdare"

Namn:	**Margareta Nachmanson**
Ålder:	**57 år**
Yrke:	**Kommunalråd (m) och kommunstyrelsens ordf sen 1986.**
Familj:	**maken Erik (m), ordf i gatu- och räddningsnämnden. Två vuxna barn.**
Bor:	**Farsta Slottsvik, Gustavsberg**
Hobby:	**Golf och resor.**

visar, borde det finnas en ljus framtid bortom horisonten.

–Min vision är att långt flera småföretag etablerar sig. Vi har plats för både ny teknik och kultur och stora utvecklingsmöjligheter med närheten till Stockholm.

För ett år sedan fimpade hon för gott efter många års ivrigt blossande.

–Det var ett utmärkt beslut jag tog. Tyvärr resulterade det i att jag gick upp sju kilo i vikt. Som jag hoppas kunna plocka bort med mera motion. Jag har inte haft tid att spela golf på lång tid, det skal jag göra nu. Och resa. Sydeuropa har många trevliga resmål har jag upptäckt. Dit återvänder jag gärna.❑

Text: RUNE MÅNZON

Annorlunda skolstart för Hemmesta Hög

Nya Hemmesta högstadieskola, inflyttningsklar höstterminen 1997.
Illustration: Jonas Rahm

❑Till höstterminen flyttar elever och personal vid Hemmets högstadieskola från tillfälliga baracker i Gustavsberg tillbaka till en nybyggd skola i Hemmesta.

För 150 nya elever i årskurs 6 och 7 blir det en annorlunda skolstart. Den första skolveckan åker elever, personal, en hel del föräldrar samt olika föreläsare på ett tredagarsläger med övernattning på Dragudden (Frälsningsarméens gård) på norra Värmdö.

–I vintras inbjöd vi polisen, sociala ungdomsgruppen, fritidsförvaltningen, kyrkan, Hem & Skola att delta i ett unikt projekt- en annorlunda skolstart. Vi vill samla företrädare för den lokala vuxenvärlden i ett gemensamt positivt arbete kring våra ungdomar, säger biträdande rektor Björn Åkerblom.

–Alla inbjudna har ställt sig positiva till vårt initiativ och kommer att aktivt bidra till att projektet blir en framgång.

Innehållet under lägret kommer att präglas av samarbets- och värderingsövningar samt undervisning om alkohol, droger och tobak.

Minska våld och skadegörelse

Lägret är tänkt som en upptakt, ett startskott för en verksamhet som ska prägla hela skoltiden på Hemmesta.

–Med denna skolstart vill vi uppnå flera saker Vi vill minska våldet och skadegörelsen. Vi vill öppna oss mot det lokala samhället och tillsammans med våra samarbetspartners visa att det lokala vuxenlivet inte ställer sig likgiltiga till våra ungdomar och deras utveckling till goda medborgare.

–Vi vill underlätta övergången till de högre årskurserna och öka sammanhållningen och stärka vi-känslan i de nya klasserna.

–Vi får dessutom tillfälle att under trivsamma former diskutera med eleverna de normer och värderingar som ska ligga till grund som skolans trivsel- och umgängesregler.

Organisationen Non Violence har bidragit med 9 000 kr till projektet. Utdelningen ägde rum på Skansen i pingstas. Även andra organisationer har fått förfrågan omatt medverka med ekonomiskt stöd till projektet❑

Text: BW

Hemmesta Högstadieskolas stipendiater läsåret 96/97

Stipendiet utgörs av en check på 300 kr till var och en.

9a

Erik Sjöbäck. Han har genom sitt vänliga och tillmötesgående sätt varit en god kamrat. Seriöst och engagerat har han fört klassens talan. Lågmält har han bjudit på, sig själv, visat mod och självständighet.

9b

Simon Persson. Simon vill alla väl och har alltid något positivt att säga.

Daniel Hennoks. Daniel ställer alltid upp och är mycket hjälpsam. Han har ett mycket trevligt och bra uppförande och gör alltid sitt bästa.

9c

Louise Pettersson. En elev som alltid gör sitt bästa såväl i skola som på fritiden. Louise bemöter både vuxna och jämnåriga med uppmärksamhet och vänlighet.

Helena Malmström. Helena har alltid haft klassen bästa för ögonen och sprider med sitt glada humör glädje för sin omgivning.

Freddie Eriksson. En glad och positiv kille som med sin omtanke om andra visar goda kompisegenskaper.

9d

Camilla Ulvbrandt. Camilla har under hela högstadietiden varit glad och positiv. Hon har varit en bra kompis och hela tiden varit engagerad i elevrådsarbetet och där tagit mycket ansvar. Hon har verkat för en dialog mellan elever och vuxna och varit mycket lyhörd för klassens behov. Trots sitt stora engagemang har hon ändå klarat sitt skolarbete med mycket goda resultat.

Christian Berg. Christian har varit en bra kamrat, omtyckt för sitt trevliga sätt mot kamrater och vuxna. Hans lugn, osjälviskhet och ödmjukhet har spridit en positiv känsla i klassen. Christian har därtill tagit ansvar för sitt skolarbete och arbetat efter bästa förmåga.

9e

Terese Metso. Hon är ärlig och står för det hon tycker och gör. Hon har också hjälpt, stöttat och engagerat sig i sina klasskamrater.

Katarina Rolén. Hon har ställt upp för klassen och kamraterna. Hon har också kämpat och utvecklats under hela högstadieperioden.

9f

Mattias Ahlström. För att du i både ord och handling tar ställning för de rätta och justa.

Lovisa Svensson. För att du arbetat för din klass så träget genom alla skolår och inte gav upp i stunder av motgång.

SÖKER !.
Vi har köpare i kö på alla slags fastigheter, även dyra sjöställen. Fri värdering.
Snabbt & Effektivt.
Ring oss idag för ett möte.
Värmdö Mäklarbyrå
Tel: 08- 722 03 22

Nöjda tjejer på Barn och fritidsprogrammet:

"Handlar inte om blöjbyten"

❑Höstterminen 1995 infördes Barn och fritidsprogrammet på Värmdö gymnasium, en 3-årig utbildning som vänder sig till dem som vill arbeta med barn och ungdomar inom olika verksamhetsområden.Jag möter Anna-Maria Westling, Jenny Granat och Lina Sunesson som tillhör den första kullen ungdomar på Värmdö gymnasium, som valt den utbildningen och som i dagarna avslutar sin fjärde termin.

De två år som gått har bestått av mycket teori, men också av APU (arbetsplatsförlagd utbildning), estetisk verksamhet (bild och form), specialarbeten, enskilda arbeten och av individuella val.

Anorexi och bulemi

När jag träffar dem, är de i Viks skola för att på eget initiativ berätta om ätstörningar för elever i sjätte klass. Med värme och entusiasm håller de lektion om anorexi och bulemi för tre olika grupper och lyckas på ett lättsamt och naturligt sätt få okynnesprat, fniss och krombukter att övergå till konstruktiva frågor och egna berättelser från eleverna. Idén till föreläsningarna fick de efter att Jenny gjort ett enskilt arbete i ämnet, men också med tanke på att de själva fått så lite information om ätstörningar i grundskolan och då så sent som i nionde klass. Men det har de ändrat på nu och hittills har både Hemmesta och Viks sjätteklassare fått tagit del av tjejernas kunskaper.

–Vi har också gjort två praktikperioder (APU) på vardera 6 veckor sedan vi började, berättar Lina. Första året var inriktningen "människor" och vi kunde välja att

Anna-Maria, Jenny och Lina går på Värmdö Gymnasiums Barn- och fritidsprogram.

arbeta med barn, ungdomar eller äldre inom olika områden, medan andra årets praktik ägnades åt skola, dagis eller fritids. I de individuella valen, finns många, både teoretiska och praktiska, ämnen att välja bland. Anna-Maria och Lina har studerat teckenspråk medan Jenny har haft specialidrott och ägnat sig åt simhopp, som hon också gör på fritiden, men som hon på grund av skolarbetet haft mindre tid för nu.

Spännande vägval

Anna-Maria, Jenny och Lina vill bli lärare och kommer därför att gå sitt tredje år på en linje med mer teoretisk och pedagogisk inriktning. Det är ett val man kan göra efter två års utbildning.

–Vi är 6 elever av 14 som valt den inriktningen, berättar Anna-Maria. Den är svårare och innehåller mest kärnämnen och inte någon mer praktik, men den ger oss behörighet att söka till grundskollärarlinjen på lärarhögskolan sen. En utbildning som tar ytterligare 3,5 år. De övriga i vår klass fortsätter sitt tredje år som tidigare i Barn och fritidsprogrammet och kommer bl a att läsa en kurs på 200 timmar om barn med särskilda behov, där hälften av tiden utgörs av praktik. Den linjen är specialliserad för dem som vill arbeta inom t ex dagis eller fritids och ger dessutom behörighet att vidareutbilda sig till förskollärare, fritidsledare eller fritidspedagog.

–Det här är ingen utbildning i blöjbyten etc., som många fått för sig, säger flickorna med en mun. Nej,den ligger på en helt annan nivå och har varit ordentligt svår emellanåt. I gengäld har vi fått mycket frihet och många möjligheter till egna initiativ under de här två åren. Och likaväl som vi fick arbeta med ätstörningar på det sättet vi ville, utan att det stod på schemat, har flera andra klasskamrater fått stöd och uppmuntran för nya idéer och egna önskemål.

Så de har bara rosor att ge till Barn och fritidsprogrammet och vad det gäller Värmdö gymnasium, blir det ett fång av samma sort.❑

Text: RENÉE ENGSTRAND

Första kullen ut!

❑Det var en historisk dag när Värmdö Gymnasiums första studenter tog examen den 29 maj. Festivitas med musik, sång, tal, uppträdanden och buffé. Det var 1994 som Värmdö Gymnasium startade i hyrda lokaler vid Gullmarsplan i Johanneshov.

–De första studenterna nu i vår är 196 till antalet och nästa år är det så många som 300, säger bitr rektor Arne Nilsson.

Den stora aulan var uppdukad för nära 300 gäster. Wermdö Brass och skolans egen Vokalensemble underhöll, nybakade studenter från gymnasiets gren räddningstjänst framförde sketchen "Idag är det stort larm". Så var det tal förstås. Rektor Erik Persson framhöll i tacktalet skolans många fina tillgångar som trivsel och nya traditioner.

Värmdös kommunalråd Margareta Nachmanson (m), betonade det annorlunda med Värmdö Gymnasium, som t ex landets enda gymnasium utanför den egna kommungränsen och att skolbespisningen ersatts av rikskuponger.❑

Skolans aula var dukad med stor examensbuffé.

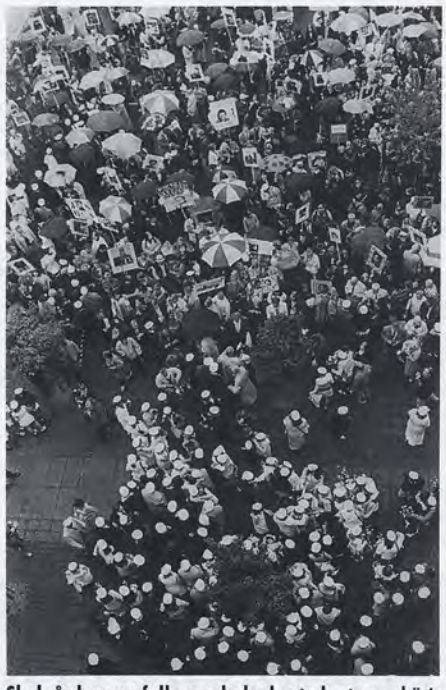

Skolgården var full av nybakade studenter, anhöriga, vänner och bekanta.

Stor resultatförsämring

Värmdö kommuns ekonomiska resultat försämras med cirka 60 miljoner kronor på ett år. För det första jämför vi med ett ekonomiskt bra år som 1995 var. Försämringen var dessutom till viss del beräknad.

❑Redan när budgeten för 1996 beslöts av kommunfullmäktige så var kostnaderna sex miljoner högre än intäkterna. Dessutom fick nämnderna ta med sig överskott från 1995 med cirka tio miljoner kronor. Även andra tilläggsanslag beviljades på ytterligare cirka tio miljoner kronor utan att motsvarande intäkter kom till.

Rivningen av Hemmets högstadieskola har också påverkat resultatet negativt.

Nämndernas totala budgetundeskott låg på cirka fem miljoner kronor.

Skolan har det största underskottet

Det största underskottet på cirka elva miljoner drabbade skolans verksamhet och främst inom grundskolan. Det som är lite oroande i detta är dels att underskottet växt under senare delen av året, dels att det är skolans verksamhet som troligen kommer att öka mest.

Inom de närmaste åren ökar antalet elever kraftigt. Därför måste skolans pengar räcka till för att både betala undervisningen för alla nya elever och för driften av de nya skolorna.

Om kommunens samlade intäktsökningar inte räcker till så kan det innebära att man måste överföra pengar från andra verksamheter både inom skolans hela verksamhetsområde men också från andra verksamheter inom kommunen.

Kompensation för lönekostnader 1998

Kommunfullmäktige har också beslutat om nya ekonomiska ramar för 1998. Där försöker man ge förvaltningarna kompensation för ökade lönekostnader. Under flera år har förvaltningarna inte fått någon kompensation för pris- och löneökningar, vilket bl a medfört att vissa verksamheter måste minskas för att kunna klara bl a löneökningar.

1998 får verksamheterna kosta 620 miljoner kronor, vilket är 44 miljoner mer än budget 1997. De flesta miljonerna går just till skolan, bl a för att betala de nya lokalerna.

Några ytterligare miljoner går även till socialnämnden, mest till äldre- och handikappomsorgen, men även socialbidragsanslaget ökas med cirka två miljoner.

Budgetförslag i september

Kommunfullmäktige har inte i detalj sagt vad nämnderna ska prioritera för verksamheter utan det ska de arbeta med till september då budgetförslagen för 1998 ska vara inlämnade.

Den ekonomiska ram som kommunfullmäktige lagt fast för 1998 innebär att kostade och intäkter ska vara lika stora. Rent ekonomiskt är det långsiktigt en nödvändighet att budgeten är i balans annars går bara mer och mer pengar till att betala räntor.

Trots detta ekonomiska minimikrav innebär det att vi måste avstå från många viktiga önskemål.

Mycket nytt och spännande kommer säkert att komma till stånd men Värmdö kommuns politiker kommer också att tvingas välja bort en del.❑

Text: Björn Blomkvist
Ekonomichef i Värmdö kommun

Kyrkovalet 21september historiskt

❑Söndag 21 september i år är det dags att gå till valurnorna. Det gäller nu val till kyrkofullmäktige. Tidigare kyrkoval har legat cirka en månad efter de allmänna valen till riksdag, landsting och kommunfullmäktige. Det har inneburit att intresset fokuserats till de andra valen och kyrkovalet kommit i skymundan. I år blir kanske intresset större.

I Värmdö kommun finns följande församlingar och antal röstberättigande: Gustavsberg 6 286, Ingarö 2 392, Värmdö 5 818 och Djurö 2 288.

Mandatfördelning vid valet 1994: Gustavsbergs församling: (s): 15, borgerlig samling: 6, Ingarö församling: (s): 6, Vår församling Ingarö: 5, (m): 4. Värmdö församling:(m): 8, Kyrkans väl: 7, (s): 6. Djurö församling: För kyrka och församling: 7, Skärgårdslistan: 6, (s): 2.

Det kyrkofullmäktige som väljs i september ska sitta över sekelskiftet och det är sista gången som de kyrkliga valens former beslutas av riksdagen. Det är också sista gången som valet administeras av den borgerliga kommunen.❑

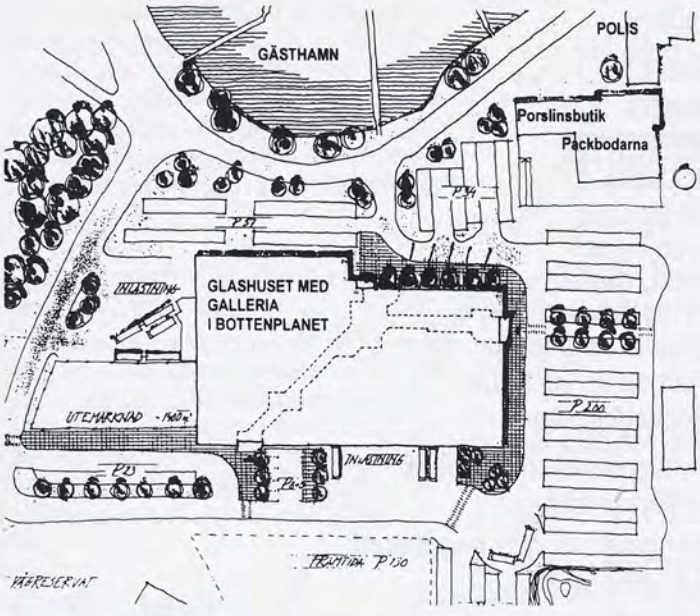

I mitten Glashuset med galleria. Utanför t.h. nya parkeringsplatser. T.v utemarknad till Domus Hus och Hem

Utvecklingen av Hamnen har startat Det sprängs för parkering till fler butiker

❑Under ett par månader framåt kommer sprängskott att ljuda över Farstaviken.

–Marken mellan Glashuset och f.d. hushållsporslinsfabriken vid vikens södra strand ska ge plats för parkeringar för bortåt 200 bilar. Under tiden som p-platserna anläggs planerar vi för Glashuset. I bottenplanet blir det en galleria med direktentréer till olika affärer, berättar Jan Niklasson, från Gustavsberg Fastigheter AB som är markägare.

Många intressenter

–Vi har varit i kontakt med olika intressenter om etableringar i Glashuset; Domus Hus och Hem, Rimi/ICA, posten, banker, modebutik och kafé för att nämna några, avslöjar Jan Niklasson.

–Fastighetsbolagets tidigare plan för Gustavsbergs Hamn fick läggas åt sidan förra året, först på grund om osäkerhet om ekonomin i projektet och senare då Domus bestämde sig att inte flytta från nuvarande läge.

Hamnområdet öppnas

–Många av de idéer som låg med i förra projektet är med nu också, fast etableringarna sker på annat sätt. Det viktiga är att hamnområdet öppnas upp både för befintliga och nya verksamheter, utan att trafiktrycket för den skull blir alltför hårt.

–En intressant fråga som vi också börjat diskutera är vad hushållsporslinsfabrikens lokaler kan användas till. Här finns en del intressanta förslag som vi framöver får anledning att återkomma till.

Var ligger Centrum?

Gustavsbergs Konsumentförening har tidigare i år tackat nej till ett förslag från fastighetsbolaget att etablera en stormarknad i Gustavsbergs Hamn men har samtidigt ställt sig positiv till ett sammanhållet kommersiellt centrum och har inte stängt dörren till hamnen för gott.

Precis som Jan Niklasson ställer Lars Claesson, VD i Gustavsbergs Konsumentförening, frågan vad Gustavsbergs Centrum omfattar för område. Är det området mellan Ekvallen och Kattholmen måhända?

–Det är en sträcka på bara 400 meter, säger Lars Claesson. Bättre gångvägar och kommunikationer skulle skapa en sammanhängande enhet och samtidigt ge bättre möjligheter till gemensam marknadsföring av Gustavsberg.❑

Text: BIRGIT WAHRENBERG
Bild: ROMBUS ARKITEKTER (Redaktionella kompletteringar)

Gustavsberg Fastigheter införlivas i nytt bolag

❑Gustavsberg Fastigheter, som förvaltar bostäder, kommersiella lokaler och marktillgångar i Gustavsberg, ägs av KP Pension & Försäkring sedan 1993

KP Pension äger fastigheter även på många andra håll och bolagets totala fastighetsinnehav representerar ett värde på 2-3 miljarder kronor. Hittills har fastighetsförvaltningen inom KP inte haft någon egen tydlig organisation. Men nu har alla fastigheter som ägs av KP Pension, inklusive aktierna i GFAB, förts över till ett eget nytt bolag-Gyllenforsen Fastigheter.

Administrationen vid Slussen

GFAB:s adminstration, med fyra personal, har nyligen flyttat till KF-huset vid Slussen i Stockholm.

–Fastighetsadministrationen i Gustavsberg har fungerat bra, vi har många års erfarenhet som utgör en resurs i det nya bolaget, säger Jan Niklasson på GFAB.

Jan Niklasson, som blir administrativ chef och ingå i ledningsgruppen för Gyllenforsen Fastigheter, skall även fortsättningsvis delta i de övergripande frågorna om Gustavsberg. VD i det nya bolaget är Sören Nordström, som varit KP:s fastighetschef en tid.

Jan Niklasson

–Man kan säga att KP genom förändringen tydligt visar att man avser att fortsätta att satsa på fastigheter som en viktig del av sina placeringar. Viljan att fortsätta satsa på Gustavsberg visar inte minst beslutet om Hamnen, menar Jan Niklasson.

Kvar i Gustavsberg är Göran Englund, lokalansvarig och Gun Sterner, som har hand om hyresgästerna samt åtta fastighetsskötare.

Delar av GFAB:s lokaler på Odelbergs väg 9 kommer att få nya hyresgäster. Redan från halvårsskiftet flyttar bl a ett finansieringsbolag in, som leds av Peder Wallenberg.❑

Text: BIRGIT WAHRENBERG

De flesta köparna vänder sig till de största mäklarna "på orten" när de söker hus.

Låt ditt hus möta så många spekulanter som möjligt. *Välkommen in!*

Mäklarna På Orten
Birgitta, Bernt, Elisabeth, Gunilla, Lasse, Lil, Pia

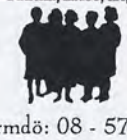

Tel, Värmdö: 08 - 570 321 80
Tel, Nacka 08 - 715 81 80

MEDDELANDEN
LEDNINGSARBETEN:

GUSTAVSBERG

Om- och tillbyggnad av vattenledningar i Trallbanevägen, mellan G:e Svartens väg-Hästhagsvägen

Gatukontoret ska bygga om va-ledningar i rubricerade vägar. Start vecka 20/1997. Klart under hösten 1997 (beläggning m.m).

Arbetena omfattar om- och nybyggad av kommunens va-ledningar inklusive servisledningar

Under byggtiden kommer framkomligheten att vara **begränsad.**

Entreprenör för ledningsarbetena är Mark & Betong AB.

MÖRTNÄS

Utbyggnad av vatten- och avloppsledningar på Fågelstigen, Ekorrvägen samt Västerleden

Gatukontoret bygger va-ledningar i rubricerade vägar. Påbörjades i april 1997. Klart i oktober 1997.

Under byggtiden kommer framkomligheten att vara **begränsad.**

Entreprenör för ledningsarbetena är Mark & Betong AB.

BOENDE PÅ DJURÖ, STAVSNÄS OCH SANDHAMN UPPMANAS ATT SPARA PÅ VATTNET!

GRUNDVATTENMAGASINEN ÄR MINDRE ÄN NÅGONSIN!

Arbeta därför förebyggande

VATTNA INTE!
TVÄTTA INTE BILEN!
SPARA PÅ GRUNDVATTNET!

Risken är annars att vattnet inte räcker hela sommaren! I värsta fall tar vattentäkterna in saltvatten eller sinar.

Beställ från miljöavdelningen broschyren: "Din vattenförbrukning"
Tel 08-570 381 00

Värmdö gatukontor, VA-verket.
Tel 08-570 381 00

VÄRMDÖ KOMMUN

❑Bostadrområdet Tallåsen i Gustavsberg är en riksintressant kulturmiljö. Det är kommunens uppgift att skydda sådana områden i sin planering. De cirka 30husen byggdes under åren 1911-20. Det var brukspatron Odelbergs sista projekt, han dog 1924. På en bergås, längs slingriga småvägar ligger de små villorna utspridda här och var i den starkt kuperade terrängen.

Första enfamiljsvillorna för barnrika familjer

Tallåshusen var byggda för att hyras av arbetarna vid Gustavsbergsfabriken. De var också samhällets första enfamiljsvillor, främst avsedda för barnrika familjer. De var ovanligt rymliga för sin tid, cirka 91 kvadratmeter, med två rum och kök i bottenplanet och ett rum med hall på vinden .

Hjälpmedel för byggndsnämnden

–Förändringarnas vind fortsätter att blåsa i Gustavsberg. Bland annat tar sig detta uttryck i att alltfler av husen i Tallåsen och Höjdhagen säljs till personer med eller utan anknytning till Gustavsberg, säger Jan Niklasson hos Gustavsberg Fastigheter AB. Ofta väljer man bostad här på grund av den intressanta boendemiljön.

–Det är angeläget att denna miljö förvanskas så lite som möjligt. I bostadsområdet Höjdhagen har GFAB medverkat till och bekostat en utredning som visar vilka tillbyggnadsmöjligheter som finns. Utredningen läggs med köpehandlingarna då husen säljs och är också ett hjälpmedel för byggnsdsnämnden vid frågor om bygglov.

I samband med förfrågningar om bygglov i Tallåsen har byggnadsnämnden och kulturnämnden ställts inför samma fråga.

En kulturhistorisk kartläggning och beskrivning av området är gjord.

–Gustavsberg Fastigheter har fått förfrågan om bolaget är villig att bekosta detaljplan för Tallåsen. Vi äger idag 13 av husen och vi är positiva till att bekosta en sådan plan om vi ser en möjlighet till kompletterande byggrätter.

Värmdö kommun har sagt ja till att GFAB gör en detaljplan. Planarbetet startar under hösten 1997.❑

Text: BIRGIT WAHRENBERG

Gatuchefen slutar

Värmdös gatuchef Sven-Åke Emanuelsson slutar i sommar sin anställning i Värmdö. Sven-Åke har fått en ännu större uppgift inom försvaret.Rekrytering av ny chef på gatukontoret pågår. Leif Eriksson, chef på gatu- och parkavdelningen är tillförordnad gatuchef till dess tjänsten är återbesatt.

Tallåsen i Gustavsberg är en riksintressant kulturmiljö och det är angeläget att denna miljö förvanskas så lite som möjligt.

Så skall kulturmiljön bevaras

De små Tallåsvillorna ligger på en bergås längs slingriga småvägar utspridda i terrängen

GRÄS-
KLIPPARE
Klippo Compact
Samlar upp både gräs och höstlöv.

En effektiv klippare av högsta kvalitet.
KLIPPO
En Klippo är alltid en Klippo.

GRÄS-
TRIMMER

30 ccm 0,7 kW
0,95 hk, 4,9 kg
STIHL
NR 1 I VÄRLDEN
1.550:-
VÄRMDÖ JÄRN & MASKIN
Mörtnäsvägen 5, Grisslinge, 08-570 220 17, 08-570 222 17

Må lycka och välgång följa Tjustvik in i 2000-talet!

Personalen på gatukontorets va-avdelning: Fr.v översta raden: Robert Johansson, Ingemar Rittle, Ulf Ullerfjord, Sune Nordström, Leif Edling, Yvonne Klasson, Lennart Hallqvist, Mats Wranå, Jan Spjuth, Paula Hedberg, Anders Persson, Birgitta Törmänen, Erik Ohlsson, Tommy Lindblad, Staffan Dahlberg, Lennart Svensson, Lennart Nilsson. Ej med på bilden: Bengt Rudberg, Björn Nordin, Tommy Johansson, Håkan Johansson, Majken Elfström, Pia Plomén, Britt Boström.

❑Den nya om- och utbyggnaden av Tjustviks reningsverk i Gustavsberg invigdes i slutet av maj.

Kväveutsläppet begränsas genom att behandlingen av avloppsvattnet sker med tekniken SBR som betyder Satsvis Biologisk Rening. I två bassänger på vardera 3 600 kvadratmeter förtjockas och rötas slammet. Sedan avvattnas det i en centrifug. Efterbehandlingen sker i reningsverket.

Många gäster mötte upp vid invigningen av det om- och tillbyggda reningsverket i Tjustvik

–Sällan har väl ett avloppsvatten varit utsatt för så många funderingar och så mycket tyckande som detta vid Tjustvik, framhöll Erik Nachmanson (m), gatu- och räddningsnämndens ordförande vid invigningen.

–I mitten på 80-talet vid den dåvarande ombyggnaden av Tjustvik menade koncessionsnämnden att de skulle fastställa nitrifikationskraven först år 1990, efter det att verket varit i drift och faktiska värden fanns att gå på.

–Men så beslöt plötsligt 1988 samma koncessionsnämnd att lakvattnet från Kovikstippen skulle ledas till Tjustviksverket efter det att Sellbergs misslyckats med sitt s.k. grödaprojekt. Numera har Kovik en egen anläggning för lakvattnet, SBR så klart!

När år 1991 Koncessionsnämnden begärde in underlag för att fastställa kvävekraven för Tjustvik började på allvar diskussionerna om Tjustviks framtid. Efter mycket utredande och diskuterande beslöt gatu- och räddningsnämnden 1995 att slutligt se över de alternativa möjligheterna.

–I september förra året antog gatu- och räddningsnämnden entreprenörerna för detta 27 miljoner kronorsbygge. Många var de som tvivlade på att vi skulle bli färdiga i tid. Men det är vi, avslutade Erik Nachmanson, må lycka och välgång följa dig på färden in i 2000-talet.❑

Text: BW

Slamsugning på Värmdö

MILJÖ VISION

Anlita ett Värmdöföretag!

Ring 570 300 14

PER GÖRANSSON

Jour dygnet runt

Hund- och kattägare i Värmdö

Att ha hund eller katt innebär både glädje och ansvar. Regler och lagar som man måste känna till finns bl a i jaktstadgan, djurskyddslagen och ordningsstadgan. Miljöavdelningen i Värmdö sammanställer här de viktigaste bestämmelserna. Observera att samma regler gäller för hundar och katter i flera fall.

- Hundar och katter får ej vistas på begravningsplatser eller lekplatser.
- På offentlig plats eller därmed jämförbar plats skall hundar och katter hållas kopplade. (I princip i Gustavsberg, Hemmesta, Brunn, Stavsnäs, Djurö by, Fruvik och Sandhamn samt på kommunala badplatser.) Inom dessa områden skall föroreningar efter djuren plockas upp och placeras i speciella "latrinbehållare".
- Tikar skall under löptid hållas kopplade inom hela kommunen.
- Under den s k hundförbudstiden 1 mars-20 augusti gäller speciella regler.
- Strikt kopplingstvång gäller årligen under tiden 1 mars-20 augusti på alla öar i Saltsjön i Stockholms skärgård med undantag för öar med fast broförbindelse samt öarna Möja, Runmarö och Sandön.
- På öar med fast broförbindelse (Farsta-Ormingelandet, Värmdö, Ingarö, Fågelbrolandet, Djurö-Vindö samt Möja, Runmarö och Sandön) gäller under samma tid att hund skall hållas kopplad om den inte är mycket väldresserad och ägaren har hunden under nära kontroll och lydnad.
- När en hund eller katt inte hålls kopplad skall den ha halsband på sig med ägarens namn, adress och telefonnummer.
- Året runt, inom hela kommunen, gäller att husdjur skall hållas så att de ej förorsakar olägenheter för närboende.

Undantag från kopplingstvång enligt ovan gäller inom inhägnade områden t ex på tomt i anslutning till boningshus.

Ledarhundar, polishundar och jakthundar i arbete undantas helt eller delvis från ovanstående regler.

Miljöavdelningen i Värmdö

Miljövänligare och billigare med bergvärme

Claes-Göran Karlsson och Gösta Åhgren i bostadsområdet Björnen i Gustavsberg har hållit i arbetet med installationen av bergvärme i området.

❑26 radhusägare i bostadsområdet Björnen på Renvägen i Gustavsberg bestämde för ett par år sedan att byta den gamla gemensamma oljepannan mot bergvärme. Husägarnas årliga energikostnad beräknas därmed kunna sänkas med 50 procent.

Området har en sammanlagd uppvärmningsyta på 4000 kvadratmeter. För att få den bästa kostnadslösningen- bergvärme är relativt dyrt att installera-kompletterades bergvärmen med två oljepannor och en elpanna. Oljepannorna släpper visserligen ut rök, men så lite att pannorna aldrig behöver sotas.

Åtta borrhål

Det behövdes åtta borrhål med vardera cirka 130 meter föratt täcka områdets energibehov, varav bergvärmen svarar för 70 procent.

Med den gamla oljepannan betalade husägarna en sammanlagd värmekostnad per år på cirka 271 000 kronor. Den nya bergvärmeanläggningen inklusive el går på cirka 136 000 kronor per år.

Bergvärme är ett exempel på värmepumpsteknik . För att kunna utvinna bergets egen värme borrar man ett hål ner i berggrunden. I hålet sänks ett slutet slangsystem ned, som innehåller en sk köldbärarväska. Den består för de mesta av en blandning mellan sprit och vatten. Till slangsystemet sluts en värmepump med vars hjälp vätskan cirkulerar. Genom att utnyttja att kylvätskan kontinuerligt värms upp av berget kan man utvinna värmeenergi som sedan kan användas till att värma upp hus och vatten med.❑

Text: BW. Källa: Uppsats av Teresia Jacobsson

MILJÖMÅL FÖR VÄRMDÖ

En sammanfattning av miljömål hämtade ur Miljöplan för Värmdö och Lokala Agenda 21.

Informativ folder kan beställas hos Miljöavdelningen, Värmdö kommun, 134 81 Gustavsberg. Tel 08-570 381 00.

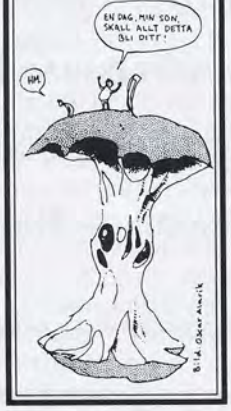

Slam- och container-tjänster? Ring oss!

WMI Sellbergs är som **enda** entreprenör auktoriserad att tömma **både** slamavskiljare och slutna tankar i Värmdö kommun.

Ring oss för ett förmånligt erbjudande vid samtidigt tömning.

Vi erbjuder också kompletta container- och BajaMajatjänster i Värmdö kommun.

Beställ en container redan idag!

WMI Sellbergs är din kompletta miljöservicepartner. Ring oss! Ett samtal räcker.

SELLBERGS
Miljön är vår framtid

08-772 95 00

Radon i Värmdös brunnar: Ingarö och skärgården drabbade

❑Radon i vatten är ett problem som på allvar började beaktas under 1995. I medierna förekom uppgifter om att skärgårdskommunerna skulle vara speciellt drabbade. Därför startade miljöavdelningen en kampanj för att öka provtagningsfrekvensen när det gäller radon i vatten, en analys som tidigare förekommit mycket sparsamt.

Under 1996 gjordes 350 analyser på vatten från bergborrade brunnar i Värmdö.

Drygt tre procent av dessa visade radonhalter som översteg 1000 Bq/l, vattnet var alltså otjänligt. Ytterligare drygt sju procent hade radonhalter som översteg 500 Bq/l vilket gör att vattnet betraktas som tjänligt med anmärkning.

Om man studerar proverna områdesvis kan man se att brunnar med höga radonhalter är koncentrerade till Ingarö och skärgårdsöarna. Från Fågelbrolandet och Djurö-Vindö fick vi inte något prov som översteg 500 Bq/l och från Värmdö och Farsta-Ormingelandet inte något som översteg 1000 Bq/l.❑

Ingegred Örnstedt Miljöavdelningen i Värmdö

Snart kan man cykla säkert i hela Gustavsberg

❑Gatukontoret fortsätter utbyggnaden av gång- och cykelvägar inom Gustavsbergs tätort. Redan nu kan man cykla på separata gång- och cykelvägar tvärs genom centrum. Nu fortsätter utbyggnaden med delen Gustavsbergs kyrka-Ekedalsskolan.

Under 1968 fortsätter utbyggnaden av en gång- och cykelväg bort till Östra Ekedal. Avsikten är sedan att fortsätta utbyggnaden av det regionala cykelvägnätet och knyta ihop Gustavsberg med Stockholm. Nacka är snart klara med sina cykelvägar och närmar sig kommungränsen vid Insjön. Detta görs i samband med att vatten- och avloppsledningar byggs ut till Insjön. Vattenledningen förlängs till Östra Ekedal för transistering av Stockholmsvatten till Gustavsberg.

I samband med att vattenledningen förlängs byggs även en gång- och cykelväg.

Delen Insjön-Västra Ekedal planeras under 1999 och Västra Ekedal-Östra Ekedal år 2000.

Gatukontoret fortsätter oförtrutet att påverka Vägverket till satsningar på gång- och cykelvägar längs deras vägnät. I Vägverkets budget för 1998 finns utbyggnaden av gång- och cykelvägen mellan Mölnvik och Ålstäket med.

-Om den ska byggas eller inte är inte beslutat ännu. Vägverket har även studerat möjligheten till en utbyggnad av en gång- och cykelväg mellan Djuröbron och Stavsnäs Hamn.❑

Anders Lambert, Gatukontoret

Klartecken till återvinningscentral och infartsparkering i Brunn

Byggnadsnämnden har beviljat bygglov för en återvinningscentral och en infartsparkering i Brunns Centrum på Ingarö. Återvinningscentralen blir lik den i Hemmesta och kommer att ligga på Bygg Oles mark vid Ingarö IF:s hus med planerad invigning hösten 1997. Infartsparkeringen skall ligga strax bakom

Trafikolyckorna i Värmdö fortsätter minska

❑Dödade, svårt skadade och lindrigt skadade bilförare har minskat med 17 procent 1996 jämfört med 1995. Mellan åren 1991-95 ökade trafikolyckorna med 17 procent.

Sett till samtliga trafikanter har minskningen från 1995 till 1996 varit hela 23 procent. Jämfört med en ökning med åtta procent i snitt åren 1991-1995.

I Värmdö arbetar Trafiksäkerhetsgruppen under gatu- och räddningsnämnden mycket aktivt med trafiksäkerhetsfrågorna i vår kommun.

Om man studerar Stockholms län som helhet har antalet döda och svårt skadade fortsatt att minska under 1996. Under 1996 minskade också antalet lindrigt skadade med tio procent, vilket innebär ett trendbrott jämfört med de två föregående åren. Samma trendbrott gäller även Värmdö om man ser till statistiken för samtliga trafikanter.❑

Anders Lambert, Gatukontoret

Lång erfarenhet

Vi tömmer din avloppstank och slamavskiljare på VÄRMDÖ

CIJA TANK AB

JOUR DYGNET RUNT

08 - 715 01 30

- SLAMSUGNING - AVLOPPSTANKAR, AVSKILJARE
- AVLOPPSSPOLNING - RENSNING AV STOPP
- VILLA OLJETANK RENGÖRINGAR - BESIKTNING
- VATTENLEVERANSER - TILL POOL OCH BRUNN
- RENGÖRING - DRICKSVATTENBRUNNAR

Vi arbetar för miljön och utför slamtömningar med fordon som klarar de stränga miljökraven som ställs i Stockholm Stads miljözon.

ORIGINALET 1958 SEDAN

Mölnvik: Bergknallar som förvandlats till stenkrossar och grusupplag. Måste allt plattas ut. kan inte byggandet anpassas efter naturen? (Bild: JO LANDQUIST)

Värmdö Skönhetsråd:

Måste det se så fult ut?

Journalisten Lars Westman rapporterar följande från Värmdös skönhetsråd:
En liten skara hade kommit till Skönhetsrådets första öppna möte i Gustavsbergsteatern i Gustavsberg.

Länsantikvarie Jan-Bertil Schnell önskade i alla fall rådet lycka till i sitt invigningstal. Han drog upp de stora linjerna; inom Värmdö kommun ligger till exempel halva Stockholms skärgård med det ansvar som därmed vilar på kommunen.

Ja, är inte Värmdö störst av alla skärgårdsöar!

Vi som ingår i rådet undrar förstås hur vi ska kunna greppa alla frågor som kan dyka upp och som spänner mellan utformningen av bostadsområden till designen på kommunala soptunnor eller miljöstationer som det heter på kommunalspråk.

Är inte hela Värmdö en miljöstation?

Om Skönhetsrådet i Värmdö ska få luft under vingarna behövs kontakter med allmänheten. Hur ska man kanalisera det intresse som finns men som kanske blockeras av tvivel på att beslutsprocesserna kan påverkas...

Allt kan påverkas. Publiken på mötet uppehöll sig vid näraliggande problem; varför ser det så fruktansvärt skräpigt ut, varför slänger folk sina sopor rakt ut i backen...

Ska man starta en Håll Värmdö Rent-kampanj igen?

Älvsby och Mölnvik ...

Och vad är det som håller på att hända utmed vägen vid Älvsbyn?

Det småindustriområde med bilskrotar och annat som bara för några år sedan låg gömt för insyn har nu trängt ut till vägkanten och hotar att förändra hela landskapsbilden med hårda ingrepp. Är det här en automatik som är omöjlig att diskutera och stoppa? Vad styr t ex det planerade industriområdet mellan centrum och Mölnvik? Godtycke, tillfälligheter?

Kiviks marknad

Det här problemet anknyter till den första skrivelsen från Skönhetsrådet och som gäller Mölnviksområdet, vid rondellen där motorvägen slutar. Där ser det ut som en öken. Och vägen vid Ålstäket hotar att bli som infarten till Kiviks marknad, med stånd och okontrollerad kommers som alldeles kan ödelägga den här lilla fina passagen.

Vägen ut genom Värmdö går genom ett kulturlandskap som fortfarande har kvar mycket av sin lantliga karaktär. Samtidigt ökar trycket; Värmdö är den kommun i Sverige som expanderar snabbast med allt vad det också medför av hot mot miljön. Om detta talade vi i två timmar. Janne Landquist, ledamot i kommunfullmäktige, är en av dem som för flera år sedan väckte förslaget om ett Skönhetsråd i Värmdö.

Han visade några ruskiga diabilder över de senaste årens förödelse med bergknallar som förvandlats till stenkrossar och grusupplag.

Måste allting plattas ut, finns det inga möjligheter att anpassa byggandet efter naturen och inte tvärtom? Undrade han.

Det var alltså en historisk kväll. När Skönhetsrådet kom till byn.

Vilka ingår i rådet? Ann-Christine Berggren och Leif Eriksson jobbar på kommunens planavdelning respektive gatukontoret. Lena Gullmert (sekreterare i rådet) finns på kulturkontoret, Lisa Larson, formgivare. Gunnar Steen är expert på färg och färgsättningar, Lars Westman, journalist, skrev dessa rader.

Adressen till skönhetsrådet är: Skönhetsrådet i Värmdö, Runda huset, 134 81 Gustavsberg. Tel 08-570 381 00.

VÄRMDÖ TANDLÄKARNA

Leg tandläkare

Stefan Jonsson
Tel 570 323 88

Anders Wahlberg
Tel 570 319 80

* Barn och ungdomstandvård
* Behandling och kostnadsförslag omgående
* Estetisk tandvård
* Anslutna till försäkringskassan
* Akuta patienter välkomna

Björnskogsvägen 26
Gustavsberg

SVERIGES TANDLÄKARFÖRBUND

Välkommen!

60 ÅR BAKOM FLÖTET

Allra längst nere vid Abborrkrokens brygga vid Vindö ström ligger en liten charmig stuga byggd i mitten av 30-talet.

Det var nämligen då man började stycka tomter för fritidshus i området och det var då man kunde köpa tomter med sjöläge för 1 500 kronor. Stugan är liten och enkel och röd med vita knutar som sig bör. Vardagsrummet med burspråk var från början stamfastigheten och omfattade då både rum, kök och veranda, men är sedan lång tid tillbaka tillbyggd med 2 sovrum, ett större kök och en rejäl förstubro.

Inne i huset sprakar vedspisen hemtrevligt och utanför köksfönstret pickar några tama ringduvor i sig dagens gåvor. Vid köksdörren hörs några katters jamande och Bo går motvilligt dit för att lägga ut kattmat, trots att både Karin och han inte tycker att de kan föda alla katter som sommargästerna lämnar vind för våg när de reser tillbaka till stån efter sommarvistelsen i skärgården.

–Det är förskräckligt, det vore humanare om de avlivade dem istället, säger Bo uppgivet.

Ute har han just satt potatis. Lite av en tidig och lite av en senare sort. Vedtraven är en pampig pjäs som reser sig rakryggat mot skyn och som dagligen får sitt tillskott. Vid tomtgränsen går ett rådjur och betar och nere vid strandkanten ligger en svanhona på ägg utan att ta någon större notis om vår närvaro. Vakten har hon överlåtit på herr svan som simmar strax utanför i viken och som med sin stolta hållning visar att han inte tänker låta sig provoceras. Den gamla sommarbutiken ett stenkast från bryggan ligger ännu i dvala och båtplatserna strax intill gapar nästan tomma. Grannen som kommer förbi för att hämta posten fryser och gör inget längre uppehåll vid stugknuten idag. Det är kallt men sol och vackrare än skönt.

Karin och Bo tar gärna en kaffepaus och berättar minnen från förr.

Det är i slutet av maj och bara ca 10 grader. Vi är på besök hos Karin och Bo, 2 generationer Andersson i Abborrkroken. Mor och son som båda har sina rötter här och som låter oss följa med i minnenas karusell.

Han är glad, lättsam och verkar nästan lite busig. Han har glimten i ögat, en härlig humor och är blixtsnabb i replikerna. Han berättar gärna historier men han uppvisar också en känslosam sida där han utan skruppler visar att minnena berör. Hans omsorg om mor är påtaglig och rörande, men det finns inget överdrivet i det. Bo Andersson är född i Sollenkroka 1932 och han blir 65 år i juni 1997.

Hon har pigga bruna ögon och kortklippt vitt hår. Hon bär förkläde på gammalt vis och kallar käppen, sin bäste vän. Hon är vital, nyfiken och skämtsam och har mycket lätt till härliga klingande skratt som smittar av sig. Hon har ett otroligt minne och berättar mycket och gärna. Karin Andersson är född i Sollenkroka 1913. Hon är 84 år och som flicka hette hon Åberg. Hon tillhör en stor släkt med rötter på Vindö sedan 1700-talet.

Det var min farfar och farmor som bodde här i Aborrkroken från början, berättar Bo. De kom till ön från Västerhaninge 1915 och bodde några år vid Pålsudden på Djurö. De flyttade sen till Lugnet vid Sunds gård på Värmdö och bodde där mellan 1923 och 1927. Sen flyttade de tillbaka hit till ön och bodde en tid i Sollenkroka, innan de så småningom kom till Abborrkroken. Farfar hyrde först en torpstuga tvärs över vägen här och betalade hyran med sitt arbete. Han fick 1 krona i timmen för de jobb han gjorde och det var faktiskt rätt bra betalt på den tiden.

Farfar var diversearbetare, han hjälpte bl a sommargästerna med bygg- och trädgårdsarbeten. Han fiskade också en del och rodde skörden till Boda tidigt på morgnarna, för att få den till stån med första båt. Så snart det var möjligt köpte farfar tomten här och byggde sina egna stugor, först en liten stuga som inte längre finns kvar och sen det här huset. Men 1942 flyttade han till Småland medan farmor stannade kvar här. Vi flyttade in i den lilla stugan 1943 och bodde där en kort tid, innan vi sen bosatte oss här.

Farmor var sjuk då och hon dog strax efter 64 år gammal, medan farfar blev nästan 80 år. Han dog 1958.

- Här var mest skog och hagar då, några gårdar fanns kvar och så hade man börjat bygga sommarstugor här och där. Kamrater var det ont om vintertid, så då fick jag leka med mig själv. Bo minns hur han alltid stod och väntade på båtarna från stan för att få hjälpa till att lägga på trossen. Ända till de anställde en gotländning som trosskastare.

- Jag var så förbannad på honom för han träffade jämt pollaren så jag blev liksom överflödig. Det var ju livet det där med båtarna. Ibland låg jag ute med ekan och väntade på att få gunga på vågorna efter dem. Det var framförallt ångbåtarna Sandhamn 1 och Sandhamns Express som angjorde Överby och Abborrkroken på sin resa mellan Stockholm och Sandhamn, men också passbåtarna från Kalvsvik, "Pass 1" som var Smittelövs båt och så Karlssons, jag minns inte vad den hette om den nu hette något.

Senare övertogs passbåtstrafiken därifrån av Bertil och Astrid Englund med Maritana och Taxi 1 som då även gick till Puttisholm och Galtholmen. Bo minns det speciellt, för det hände att han fick följa med på någon tur då och då när han inte hade något att göra. Och så gick Ölbåten hit en gång i tiden, den levererade sina dryckjom till vår lilla affär.

Sandhamn 1 såldes så småningom till utlandet men sjönk dessvärre senare på Nordsjön, medan Sandhamns Express fortfarande är i drift men numera går under namnet Norrskär.

Karin rodde ofta till Kalvsvik för att handla, trots att det fanns affär i Överby.

-Jag minns inte riktigt varför men jag trivdes så bra i den affären, berättar hon. Det var roligt att komma dit, jag blev ofta bjuden på kaffe och man kunde sitta ner och prata en stund.

Men vi handlade även i Boda hos gubben David, han som hade korvarna hängande i taket och litern under disken.

På vintern åkte vi spark eller gick över till Kalvsvik, ibland fick vi gå på isflaken för att komma dit. Det gällde att trampa rätt på de små flaken som hjälpligt frysit ihop under natten. En gång blev jag sittande på ett isflak med fötterna i vattnet, utan att kunna ta mig upp. Bo och hans far var redan över på andra sidan och såg inte vad som hände. Efter

mycket om och men kunde jag till sist kravla mig upp och fortsätta mot affären, dock en aning blöt om fötterna. Det hade varit närmare för mig att gå tillbaka hem, men jag fortsatte ändå. Ja tänk vad dum man har varit, säger Karin och skrattar gott åt minnet. Nu törs man sig inte i en båt en gång.

Karin föddes 1913 i Karlsborg vid Oscarskanalen som förbinder sjön Vämlingen med Sollenkrokafladen. Kanalen var igeväxt tidigare men Oscar den II lät på sin tid muddra den för att kunna meta i Vämlingen. Karins pappa var en av dem som rodde till honom då och det var minsann en aktad sysselsättning. Att få ro en kung och dessutom få betalt var ingen dum kombination och frågan är om han inte till och med skulle ha kunnat gjort det gratis..

Där i fladen höll Karin på att drunkna när hon var ca 4 år.

Jag låg och flöt ute i sjön i full storm på en tvättbräda. Jag skulle hjälpa till med tvätten vid sjökanten när brädan flöt iväg med mig. Räddningen var att jag aldrig släppte taget om den.

Det var en sjuksköterska som hyrde hos oss på sommaren, som fick tag i mig och fick ur mig allt vatten så att jag kvicknade till.

Familjen flyttade från Karlsborg till Askhyddan kring 1917. Till ett hus som Karins pappa byggt på en vacker sjötomt också den i Sollenkrokatrakten. Huset finns fortfarande kvar och ser nästan likadant ut nu som då.

Men efter bara ett par år i Askhyddan flyttade familjen vidare till Skogshyddan i närheten, där de sen istället bodde i många år.

Karin var en av sju syskon och hon minns fortfarande tant Maria, ackuschörska på Värmdö.

- Hon var barnmorska men det hette ackuschörska då, berättar hon.

Hon hjälpte mig och alla mina syskon till världen. Hon var så snäll, det kommer jag ihåg. När hon kom hade hon med sig en sån där speciell väska med alla grejerna i och jag fick alltid höra att bebisen låg i den där väskan, men vi fick aldrig titta i den. Men det var väldigt spännande ändå. Tant Maria har förestenen en väg uppkallad efter sig i Ängsvik, Maria Höglunds väg, det var hon det!

Karins farfar och farmor på trappan till båtsmanstorpet Lövdal i Sollenkroka. Året är kring 1909. T.v. står Karins far och med ryggen mot Kahnholmsfjärden hennes farbror.

Passbåten från Kalvsvik till höger i bild, på väg mot Abborrkroken

- Ja för mig ljög du också, inflikar Bo. Jag kom genom skorstenen i Sollenkroka sa du. Jag ramlade ner i den och när jag undrade om jag slog mig sa du att jag inte gjorde det för att jag var så liten.

- Stackars barn, säger Karin urskuldande. Ja vad skulle man säga? Det var ju skandal på den tiden att låta barnen veta "sånt där"

Karins farfar o farmor bodde i båtsmanstorpet Lövdal vid Kahnholmsfjärden inte så långt ifrån Karins hem i Skogshyddan.

Farfar var båtsman och hette Robert Snar-Åberg. (Soldater, ryttare och båtsmän var föregångare till vår tids värnpliktiga och verkade från slutet av 1600-talet till 1902 då militärtjänsten infördes).

De tilldelades ofta ett extranamn (Snar) för att bl a skilja dem åt, om de hade samma efternamn vilket var vanligt på den tiden.

Det var kompanichefen för den roteln man tillhörde som hittade på namnet och det kunde t ex anknyta till personens utseende eller sätt. Lång, var ett vanligt extranamn. Förutom att farfar kunde bli inkallad till att följa med vissa båtar och utföra olika uppdrag, livnärde han sig på att hjälpa sommargästerna med allsköns jobb. Farmor dog tidigt, omkring 1910, så henne har Karin inte träffat

Torpet i Lövdal var gammalt redan när farfar och farmor kom dit i mitten av 1800-talet. Det var fullt av vägglöss och andra småkryp som nästan höll på att äta upp farfar. Jag minns när vi ungar kom dit ner en dag för att hälsa på, som vi så ofta gjorde. Då höll han på att bränna med tändstickor i den gamla torra träsoffan, och sa till oss: Farfar ska bränna dom jäklarna. Men kloka som vi var så sprang vi hem och talade om det där för mor och far och det slutade med att farfar fick flytta. Han kunde inte vara kvar där ensam längre, han var helt enkelt för gammal. Så han bodde sen omväxlande hos faster Tilda (hans dotter), hos oss i Sollenkroka och hos farbror Sigfrid (hans son). Han slutade sina dagar hos faster, 94 år gammal. Idag finns inget kvar av Lövdalstorpet utom ett päronträd som farfar planterat på tomten. Det står där fortfarande och minner om tider som flytt.

Karin gick i Vindö gamla skola precis som Bo senare kom att göra. Hennes mamma städade där och eldade i kaminerna när så behövdes. Hon gick upp klockan 04.00 varje morgon för att hinna med. Karins pappa var byggnadsarbetare och sysslade med lite av varje.

Han dog i lunginflammation 1926 endast 43 år gammal och Karins mamma blev änka och ensam med sju barn.

- Hon kunde inte ta hand om oss alla utan vi äldre barn fick hysas in hos släktingar. Jag var bara 13 år och hade just slutat skolan när jag fick flytta till en morbror och en ingift moster i stán. De var unga, hon var bara 26 år och jag behandlades som en piga och fick sköta allting. De var portvakt i huset på Torsgatan där vi bodde och de hade två barn. När jag kom dit, tog hon ett jobb och överlät portvaktsysslorna på mig. Jag fick ligga och skura trapporna och så fick jag sköta småbarnen. Oh, vad jag längtade hem.

Så småningom närmare bestämt 1928 fick jag ett jobb på telefonstationen på Djurö, där jag stannade i ett år. Jag fyllde väl 15 år då, för jag gick och läste samtidigt.

Jag bodde i telefonstationens två rum och kök tillsammans med en gammal gubbe och gumma och deras son och fosterson. Jag fick ligga i samma rum som gubben, fast det väl hade passat bättre om jag delat rum med gumman.

Men så skulle det vara bara och man hade ingenting att säga till om. Själva telefonstationen låg i köket för det var ju inte så många abonnenter på den tiden. Det roligaste var att springa telefonbud till människor som ringde och ville få fram ett meddelande till någon som inte hade telefon. Då fick man 25 öre och det var man överlycklig för. Det var mycket pengar då.

På tomten där telefonstation låg (huset finns kvar idag*) finns en jättestor ek som är fridlyst. Det sägs att många gifte sig vid den förr i tiden.

-Jag har hört att de till och med var *i* eken de gifte sig, säger Bo. Att de stod på någon gren när de vigdes. Karin kom så småningom till växelstationen i Sollenkroka där de hade många fler abonnenter. Fast det var inte så roligt, vi hade ju inga löner på den tiden, 15 kronor i månaden tror jag att jag hade på Djurö och på det skulle man klä sig och sköta allt annat som kostade, men på något sätt gick det. Jag flyttade tillbaka hem till Skogshyddan när jag började arbeta i Sollenkroka för det var nästan gångavstånd dit.

En sparad annons minner om kvällarna på Vindö dansbana, onsdagar och lördagar. På bryggan fanns en semafor som visade när det var dans.

-Jag dansade mycket där, berättar Karin. Det var höjdpunkten i tillvaron många gånger. Man skyndade sig hem för att göra ordning allting som man var tvungen att hjälpa till med först, men sen bar det iväg till dansbanan. Ja det var då det, suckar hon och ler lite drömmande. Men jag träffade inte Gösta där, påpekar hon, som om hon var säker på att det var just det vi trodde. Däremot var han långt senare vakt på dansbanan i några år.

En skolavslutning i Vindö gamla skola i mitten av 40-talet.

Nej, Bos pappa kom till Överby i samband med att man skulle börja stycka tomter där. Han arbetade i skogen med avverkning och bodde en tid i Sollenkroka och på så sätt kom vi i varandras väg. Vi gifte oss långt senare, efter att ha bott ihop i många år.

Bo föddes i Skogshyddan 1932 och året därpå flyttade de till Löknäs Gård. De arrenderade sen gården med djur och allt i 10 år. De hade ett 10-tal kor, 3 hästar, grisar, höns, gäss och katter.

- Som barn på gården fick jag mest vara själv och hitta på egna lekar. Jag byggde ladugårdar och stall, med djur av kottar och gjorde små bås till dem. Ja det var sådant man "pulade" med. Men ibland lekte jag med några sommargästers barn som hyrde i gammelstugan på samma gård som vi.

Det var mycket gårdar på Vindö på den tiden. Närmsta gård låg i Hummelmora inte så långt från Löknäs.

Han hette Jessen som hade den gården och han hade en son som hette Jörn. Vi hade mycket roligt uppe i Hummelmorabergen, men det var först sedan vi börjat skolan och blivit klasskamrater. Jag började i Vindö skolan när vi bodde i Löknäs och gick tre år medan vi bodde där. Det var ca 3,5 km att gå till skolan men på vintern tog man ofta genvägen över Vämlingen. Men det var så kallt första åren, minns Bo. Det var ju de där omtalade kalla åren i början av 40-talet och när vinden låg på över Vämlingen var det tufft. Men det var ju raka spåret från Löknäs och över till Skaft, istället för att gå runt alltihopa, så man kämpade ändå. Var det sparkföre så gick det undan, framför allt i medvind. Förutom jobbet på gården körde farsan bl a virke med häst till sommargästerna, när han var hemma vill säga.

- De sista nästan fem åren som vi bodde i Löknäs var det ju krig, berättar Karin. Gösta var inkallad och borta ibland flera månader i sträck. Då skötte jag själv alla djuren, ladugård och stall samt åkrarna och allt vad dem tillhörde, fortsätter hon. Jag fick hugga och bära in ved och vatten till både hushållet och till djuren, för det fanns vare sig el eller vatten inomhus. Vattnet till djuren hämtade jag ur Vämlingen och dit var det en bra bit att gå. Det var ett fruktansvärt slit, minns hon. Vi gjorde allt för att Gösta skulle få komma hem och hjälpa till när det var som värst, men de släppte honom inte! Han låg i kustartilleriet och var speciellt kunnig på en viss typ av kanon som var väldigt viktigt då, så därför måste han ständigt finnas tillhands. Vi gick nästan ända till kungs men det hjälpte inte.

Istället skickade de till sist hem några andra militärer för att hjälpa mig att ta upp potatisen, men det var ju försent att komma då. Potatisen var frusen så det var ju ingenting att plocka upp och vi fick inte ett öre i ersättning,

Ekonomiskt var det väl inte så fett. Man fick ta vara på det man hade på gården mjölk, ägg, kött och fläsk tex och potatis och grönsaker. Jag minns ett år när tre kor dog av rödsot. Det var en stor förlust på den tiden.

När arrendekontraktet gick ut 1943 valde vi att inte förnya det. Det var för obekvämt och tungt.Vi orkade inte med. Det var då vi flyttade hit till Abborrkroken. Året var 1943 och Gösta låg fortfarande inkallad. Det var rena himmelriket att komma till Abborrkroken.

Bo fortsatte i Vindö skola efter flytten och fick nu ännu längre väg att gå. I ur och skur fick han ta sig de 6,5 kilometrarna till skolan och så tillbaka samma väg igen.

-Man ginade ibland över skogen, men det var inte alltid det var tjänligt att göra det, berättar han.

Från Abborrkroken till Överby gick Bo för det mesta ensam, men slog sen följe med några klasskamrater därifrån.

-Ibland hade de hunnit iväg före, så då fick man knalla ensam men ofta gjorde vi sällskap och hade roligt på vägen. Framför allt på vintern om det var före så man kunde åka spark. Då kopplade vi ihop sparkarna och den som höll i första sparken satt på spark nummer 2 och styrde. I skolbacken kunde vi vara 15 sparkar i rad, då hade vi skoj.

- Jag gick sju år i skolan och det gjorde ingen nytta, påpekar Bo och skrattar. Sen var det bara att börja jobba med pappa på tomterna här omkring i den mån det fanns något jobb. Jag började redan på somaren när skolan slutat, det var 1947. Vi jobbade en hel del med plattsättning. Materialet kom med båt hit från Öland och sen fick vi lasta det på skottkärran. Det var tungt, det är ju bara backar här omkring. En gång kom 400 kvm så det var inget latmansgöra precis. Vi byggde också vägar och på vintern byggde vi bryggor.

Tänk när pappa och jag jobbade på öarna förr, när vi byggde bryggor där på vintrarna. Då var inte isrännan så bred som den är nu, så då fick man dra sig fram med ishaken med båten fullastad av proviant för 14 dagars bortvaro. Ofta kom något stort isflak i vägen och då fick en kliva ur och lätta på båten medan den andre satt kvar och drog. Pappa dog 1977.

Vi tittar på ett släktträd och Bo berättar att släkten på pappas sida går tillbaka till Birger Jarl och Gustav Vasa. Men det tycker han inte är så kul, det var roligare här på ön, säger han och skrattar.

Bo är en samlare, han samlar på "livet" på något vis. Han har huset fullt av det. Av gamla fotografier och urklipp som berättar sina historier, av bandupptagningar med musik från stenkakor till country, men också av fåglar och samtal med människor som haft något att berätta. Han har videofilmat och dokumenterat stort som smått och han kastar sig nyfiket över allt "nytt" som har med gamla tider att göra.

- Jag är faktiskt intresserad av allt gammalt egentligen, kanske allra mest av Birger Jarltiden. Jag läser mycket om Stockholm och förstås också om skärgården. Jag beställer en hel del böcker från biblioteket som sen kommer med bokbilen en gång i månaden.

- Jag började spela in fåglar i Tranvik hos bonden där, Persson hette han. Det

Abborrkrokens brygga 1942. I väntan på Sandhamns Express.

Farmor och farfars första stuga i Aborrkroken. Mamma Karin och lilla Bo är på besök.

var på 50-talet och jag hade en sådan där gammal rullbandspelare med lock. Jag höll ibland på så sent om kvällarna så det blev frost på locket. Jag lånade ström av bonden och drog minst 100 meter kabel uppifrån honom och ner till kärret. Där fanns enkelbeckasin som tillhör vadarsläktet och liknar morkullan, även kallad himmelsget eller horsgök. Sen fanns det krickand Sveriges minsta andfågel där andungarna inte är större än en femkrona och så ljuvligt söta, vattenrall som när man klappar med händerna i närheten av den grymtar som en gris förmodligen något sorts varningsläte och så skogssnäppan. Jag tillverkade en tratt, av korkmatta som jag stoppade mikrofonen i för att koncentrera ljudet. Ja, det var tider det! Det var många långa kvällar som gick åt där. Nu använder jag videokameran när jag vill föreviga någon pippi.

Bo spelar gitarr och då företrädesvis country och blues. Han skriver också en del egna låtar, men om det talar han med mindre bokstäver. Jag var med i en skifflegroup i min ungdom, avslöjar han och visar ett foto på några gängliga pojkar som han spelade med.

Jag gör egentligen allt det här för att jag längtar tillbaka i tiden. Jag tycker inte om nuet. Det passar inte mig riktigt.

Det var en annan mentalitet förr. Det har hårdnat i samhället och det har inskränkt frihetskänslan och med det trivseln. Jag kompenserar det med att samla på gamla foton och annat från förr och så sitter jag och drömmer mig tillbaka. Det gör morsan också tror jag. Inte till det hårda jobbet förstås, men det var en helt annan gemenskap på den tiden. Man gick in till varandra för att prata bort en stund och dricka en kopp kaffe. Ja, här var det fullt hus jämt, inflikar Karin. Men så är det inte längre, man känner knappt igen folk, inte ens dem som bor närmast. Ibland kan det kännas lite ensamt faktiskt.

-Men vi har flera goda vänner kvar, de flesta är sommargäster som kommer ut varje helg och så familjen Stiller förstås, som numera bor här året runt. Vi åker till Stavsnäs och handlar tillsammans varje fredag och sen tar vi alltid

en sväng till Munkens bageri och fikar på hemvägen och då passar jag på att köpa min lördagsbakelse.

För lördagsbakelse ska jag ha, och prinsessbakelse ska det vå, säger Bo bestämt. Det är ett måste, som jag inte ger avkall på. Han lutar sig tillbaka och ler förnöjt, som om han konstaterar att han numera kan unna sig lilte mer för egen del.

- Jag säger som Åberg, en kusin till mor: När jag blir "schamponerad" (65 år) ska jag inte göra ett handtag, säger han plötsligt och skrattar. Nej, skämt åsido, det finns alltid att göra. Mamma kan inte längre delta så mycket i bestyren eftersom hon har problem med hjärtat.

Lagar du maten, Bo?

- Ja, det händer att jag fräser upp något ibland som man sen får hacka sönder med yxa, säger han och skrattar. Nej då, jag lyckas rätt bra faktiskt.

Blir det rådjur då? Nej sjutton heller, det blir abborre. Vi tar fisk så vi har varje vecka. Just nu med nät, men sen är det abborrmäte som gäller!

Naturligtvis!, det är ju Bos största intresse. Han blir smått lyrisk när han berättar om sitt fiskeintresse, om sitt intresse av mete och av bottenmäte.

Ja, jag har varit bakom flötet i 60 år nu, säger han. Ända sedan barnsben har jag metat och under alla år har jag utnyttjat varje chans till mete före något annat fiske. Som pojke kunde jag ligga på bryggan och meta i timmar, men jag var också ofta ute i ekan och prövade lyckan. Jag minns en gång när jag låg på en grynna och metade. Plötsligt högg en skaplig abborre och spöt åkte i sjön. Jag kunde inte få tag i det utan blev tvungen att åka därifrån. Jag åkte tillbaka lite senare. Hör och häpna, där låg spöet inom räckhåll och där satt fisken på kroken precis som det ska vara!

- Snart är tiden inne för bottenmätet igen, det är det jag går och väntar på nu.

Bo kikar ner mot bryggan, där båten ligger förtöjd. Det blir i september och några månader framåt, så då blir det mete för hela slanten.

Det är då de stora abborrarna kommer in och det är på stenhällarna på botten de håller till, säger han förtjust.

En höst för ett par år sedan fick jag en jätteskörd, som jag tror är svårslagen. Jag fick upp 75 abborrar på mete, som tillsammans vägde 35 kg . Ett genomsnitt på 1/2 kg per abborre. Det var en härlig fångst!

* *Telestationen låg, om man åker mot Djurö, på vänster sida av Sollenkrokavägen precis vid avtagsvägen till Djurö kyrka. Huset, ett gammalt rött, ligger bara någon meter från vägkanten och har en glasveranda som vetter mot insidan. Den stora eken står alldeles intill huset*

I dagarna kring detta nummers utgivning fyller Bo 65 år.

Hurra och Grattis till champoneringen Bo!!

Text: RENÉE ENGSTRAND
Bilder: Privata samt Renée Engstrand

Skärgårdskultur förmedlad av skärgårdsbor
Korrektvägledning ger nöjda turister
Landstingspengar till Värmdö för unikt projekt

❑Inför Kulturhuvudstadsåret 1998 har kultur- och fritidsnämnden i Värmdö sökt och fått bidrag till ett intressant skärgårdsprojekt som på sikt kan ge mer arbetstillfällen på öarna minska intressekonflikten mellan turister/sommargäster och bofasta samt men inte minst öppna skärgården för Europa. Projektidén diskuterades fram vid ett möte med Värmdös ö-bibliotekarier förra hösten.

Informationsfoldrar

Det hela går i korthet ut på att skärgårdsbor själva utarbetar informationsfoldrar om sin "egen" ö med inriktning på kulturhistoria och intressanta platser. Informationen ska vara aktuell och adekvat. Vad finns, vad är tillåtet, var finns det, när är det öppet osv. Träffarna är tänkta att hållas i biblioteken på öarna.

-Till våra skärgårdsöar kommer sommartid turister i varierat antal och med varierade behov, önskemål och kunskap. Några vill njuta av en vacker båttur och god mat, andra vill uppleva en oförstörd natur och åter andra vill känna atmosfären i en genuin skärgårdskultur, säger kultur- och fritidschefen i Värmdö, Birgitta Hansson.

-Det är här svårigheterna börjar. Vad är skärgårdskultur. Vad förväntar sig turisten att se? Ja, många vill se pittoreska byar med ett levande skärgårdslantbruk och fiskare som binder sina nät. Andra väntar sig att finna genuina skärgårdsprodukter i söta små hantverksbodar. Åter andra är kulturhistoriskt intresserade och söker efter ryssugnar och konstnärsbostäder.

Kunskapen hos skärgårdsborna

-Jo, viss finns det pittoreska byar, hantverksbodar och ryssugnar, men det finns också människor på öarna. De lever och arbetar där året runt och vill definitivt inte bli sedda som pittoreska färgklickar. Hur ska man komma bort från turistens känsla av att vara oönskad och samtidigt de fastboendes känsla av att bli utnyttjad.

-Det nu aktuella projektet går alltså ut på att producera informationsfoldrar för de större öarna. Den mesta och bästa kunskapen om skärgårdskultur ligger naturligtvis hos skärgårdsborna själva.

-Arbetet startar med en kunskapsinventering på Möja, Sandhamn, Runmarö, Svartsö och Nämdö. Ansvaret och pengarna ska läggas på öarna. Distributionen av foldrarna är tänkt att ske via SIS (Stockholm Information Service), turistbyråer, informationsställen m.m. Guider ska rekryteras och utbildas på öarna och det är också meningen att avtala med båtbolag eller resebyråer om grundgaranti för guidning.

Projektet startar i höst och målet är att foldrarna skall vara klara till sommarsäsongen 1998.❑

Text: BIRGIT WAHRENBERG

Naprapat i Strömma
för muskler ömma
Öppnar 1 juli
i Televerkets gamla lokaler
vid Strömma kanalbro
(bakom brovakten)
För tidsbeställning 08-571 673 21
Ev kan hembesök ordnas
Ingrid Strandgård

Fotsalongen
Uppleo sommaren med
fräscht ansikte, vaxade ben
och mjuka fötter
Fransfärgning och håltagning.
Vi använder D..S.D hudvårdsprodukter.
Hemmesta C, Gula Huset.
Tel 08-570 205 08

Livet på sjön betydande del av vår ekonomi

Värmdö är landets mest aktiva båtkommun

Den här typen av båtar är snabba, säkra och lämpliga för en rad användningsområden och blir allt vanligare. På bilden en av Busters modeller med helsvetsat skrov och stigande V-bottenform, 3,36 m lång, 1,82 bred och kapacitet för fem personer.

Katamaranerna klyver vågorna som racerbåtar. Här en Hobie Cat, en ny typ döpt till "The Wave" och framtagen för att intressera nybörjare, ungdomar och barnfamiljer till den här typen av segling.

❑Jodå, så är det, då säsongen kommit igång på allvar och armadan av fritidsbåtar svämmar över vår mycket attraktiva guldkust som inget annat område i landet kan mäta sig med.

En lång, varm och intensiv sommar med det båtburna folket är ytterst viktig för kommunen och innebär oerhört viktiga intäkter fört det kommersiella näringslivet.

–I Stockholms skärgård bor fler i sina fritidsbåtar under säsongen än på alla hotell, vandrarhem och campingplatser tillsammans, säger Staffan Högardh, generalsekreterare i Svenska Båtunionen. Räkna med att ungefär 100 000 övernattningsbara fritidsbåtar rör sig runt i vår närmaste kustregion.

–En undersökning visar att båtturisten lägger ut 80 kronor per person och dag. i reella siffror innebär detta att stora pengar tickar in hos en mängd näringsidkare.

I Sverige finns cirka 1 000 båtklubbar med 250 000 registrerade medlemmar. I själva verket är närmare en miljon människor direkt berörda av familjebåtlivet till sjöss.

Inemot 30 klubbar och segelsällsskap svarar för det aktiva och organiserade båtlivet inom kommunen. FRån maj till långt in på hösten är givetvis långt många fler engagerade i sin flytetyg utan att tillhöra någon klubb eller organisation.

Många "fönsterhoppare"

Intresset för sjön och båtar håller i sig även i vikande konjunkturer. Det visar inte minst försäljningssiffror och besöksfrekvensen på Båtmässan i Älvsjö i vintras då bortåt 116 000 människor strömmade genom insläppen (120 000 året före) för att få sitt lystmäte av nyheter.

Trenden inför sommarren var att mindre och medelstora båtar blivit cirka tio procent billigare beroende på förmånliga lån. Styrpulpet från 4-5 meter som bruksbåt har en växande marknad och är praktisk och populärt. Annars gäller de gamla vanliga märkena av Fjord, Windy, Seaco (fd Joda och Draco).

Segel- eller motorbåt? Det har alltid varit frågan. I år säljs cirka 50 segelbåtar över 8 meter; det är ungefär som vanligt. Råkar ni se en vesselsnabb racer på sjön som flyger fram i 30 knop kan det vara en "49:er", den prestigefyllda nya OS-klassen för tvåmansjolle på 4,90 meter med 20 kvm segelyta och moderkropp med två omgivande smala "surfingsbrädor".

Mobiltelefonen är för de flesta oumbärlig, även på sjön, som komplement till VHF:ens nödsignal och PR-radion. Kom ihåg hur viktigt det är att alltid avslöja färdplan för anhöriga och hålla kontakt vid längre sjöresor.

Marknadens senaste GPS-instrument har blivit pyttesmå, allt bättre och dessutom billigare. Med elektroniska sjökort och PGS-er som navigationsutrustning är rollen som amatörskeppare närmast en fröjd.

Båtlivet och miljön

140 000 båtägare har inför säsongen informerats om "Båtlivets miljö" av stiftelsen "Håll Sverige Rent" och Svensk Båtunionen, SBU. Miljöfrågorna är ytterst angelägna och engagerar inte minst människor i båt som gärna lever som man lär och vill ha det städat omkring sig.

Minskade föroreningar i naturen - och vattnet- ytterst viktiga frågor. Hålltankar för toalettavfall ska exempelvis ske vid tömning över däck till mottagningsanläggningar i hamn. Sopmajorna i skärgården spelar en viktig roll i skräphanteringen, liksom Baja-Majorna.

Idag erbjuder många marinor tvättmöjligheter vid sjösättningsramperna som filtrerar bort oönskat smuts. Giftfria bottenfärger har för övrigt varit ett mycket angeläget önskemål i många år. Nu finns sådana!

2-taktssnurrornas utsläpp av bränslerester och utbordarolja har länge varit i dagsdebatten. Kraven skärps nu och en ny generation 2-taktare blit t. o.m renare än dagens 4-taktare. Men de "smutsiga" motorer som finns i bruk måste ändå få leva ut sin tid.

Nya tekniker gör redan entré på bränsleinsprutningssidan. Med de gamla 2-taktarna pruttar tills vidare ut oönskade saker i luft och vatten på särskilt långvarv. Med rätt riggvinkel, intrimmad propeller, välskötta bränsle- och tändsystem, nedbrytbara oljor och krymt tomgångskörning kan båtägaren själv minimera utsläppen av bränslerester.

Med tanke på både miljön och plånboken kan det förtjänas att påpeka att ekonomikörning är bättre än toppfart...

Text och bild: RUNE MÅNZON

BÄSTA LÄGET..!

Mitt i Stockholms Skärgård på Värmdö • 9 sjömil från Sandhamn • 2 mil från Gustavsberg • 1 mil från Hemmesta. 1300 båtplatser året runt (vinterplats med mast på).

1300 BÅTPLATSER ÅRET RUNT • GÄSTHAMN
BÅTSERVICE • BRÄNSLE • KROG • LIVSMEDEL
BÅTTILLBEHÖR • UTHYRNING/FÖRSÄLJ. BÅT
BÅTIQUE • SEGLARKURSER • SEGELSERVICE

Tel 08 - 571 452 10

BULLANDÖ MARINA
..Ostkustens mesta Marina!

❑Idag finns de i sjön. Pallbockar och virke har städats undan. För många börjar det verkliga livet så här dags på säsongen, då förtöjningar lossas, motorer puttrar igång och seglen smäller fritt i vinden och vikar och över fjärdar.

Enligt kvinnorna har männen lämnat sitt vuxendagis vid Mölnvik och upplagsplatserna vid Farstaviken. Vinterns och vårens möda med båtar och motorer och tillhörande social hamnsnackande är passerat. Det är dags att börja leva på riktigt...

Efter ett samboliv har de tu blivit ett i och med giftermålet mellan Gustavsbergs Segelklubb och Båtklubben (1996). Både arbetspraktiskt, ekonomiskt, modernt riktigt och socialt fördelaktigt hävdas det, då man känner medlemmarna på pulsen.

Namnfrågan var länge under diskussion, stöttes och blöttes. Seglarna ville självklart behålla sin integritet, inte bara "gå upp i" och försvinna i en båtklubb med dominans av motorbåtar. Nu har det kölats färdigt; sammanslagningen är ett faktum. Man har bordat varann, knutit definitiva knopar och kan ändå ägna sig åt gängse verksamheter utöver de gemensamma frågorna.

En gammal seglar- och båtklubb (etablerad 1947) har vuxit sig starkare, har två hamnar med cirka 200 platser i Farstaviken, 280 i Mölnvik som man nu dessutom är ägare till. Det är välordnat, prydligt och finns all nödvändig kapacitet i kranar och hamnanordningar. Dessutom: Kommandobryggan bemannas av alert folk som framgent ska styra verksamheten.

Båtarnas Gustavsberg

Livet på sjön har i alla tider varit viktigt för Gustavsbergsborna och exempelvis människorna som stretat för brödfödan på fabriken. Långt tillbaks, då tjänstemännen bildade segelklubben, fanns för övrigt två slipar "kragslipen" och "proletärslipen".

Seglarna betraktades som manchettproletärer; knegarna höll sig till roddbåtar och mindre motordrivna flytetyg.

Det båtar föga om att man i moderna tider med självklara jämlikhetskrav lever i den uppfattningen att det skulle vara noblare att hantera "lakan, snören och puttifrånpåsar" än att stå bakom reglagen till ett dieselmotordrivet familjeplastkar.

Att be om ursäkt för att man råkar föra fram en motorbåt finns inte minsta anledning till då man ser att merparten av segelbåtsarmadan ofta går med "Järngenuan" uppe-för motor. På sjön handlar det om gemenskap här gäller blott gott sjömansskap, oavsett båttyp. Eller?

Alltid något på gång

Ove Johansson, sen två år ordförande i GBK:s huvudstyrelse, är glad över samgåendet och utvecklingen, att Mölnvikskommittén- och varvet fungerar så fint vid sidan av Farstaviken.

I vintras fick båten en ny kölstock efter mycket utomhusslit under presseningarna i Mölnvik. Idag ligger den kravellbyggda kuttern som ett smycke beredd att ta Rolf och Gerd Lindberg runt den oöndliga skärgården. "Två rum och kök och världens största sjötomt" är lycka under sommarsäsongen

Sjön betyder livskvalitet för Gustavsbergarna

Ove Johansson är ordförande i Gustavsbergs Båtklubb

-Vi har ett väl fungerande klubbliv, tycker jag, med diverse aktiviteter, så mycket som vi orkar med. Någon fest vintertid. På somrarna sticker vi ut i skärgården i mindre sällskap. Seglarna har kappseglingar och KM. Alltid är det något på gång.

Under 2 000 kr klarar sig de flesta i utgifter för medlemskap, båtplats och hamnavgift för en 8-10-metersbåt. Ekonomin har annars satt sina negativa spår. Många har inte längre råd, ligger t.o.m. kvar på and eller säljer och hoppas på bättre tider. Bara bränselkostnaderna dränerar plånboken!

Kjell Thorngren i Överbyåsens Båtklubb, Värmdö, är bas för Värmdö Båtklubbars Samarbetsorganisation, som hjälper klubbarna i en rad frågor om juridik, miljö, arrenden, bryggor etc och ordförande i Båt & Miljörådet in kommunen. Kjell representerar också SMBF, Saltsjö-Mälarens Båtförbund med 257 klubbar och 44 000 medlemmar.

–Värmdö anses som ledande i båtfrågor med sina säker inemot olika sällskap, föreningar och klubbar, varav dock endast hälften är registrerade . Det visar sig att båtfolket sköter sig bra, är riktigt duktiga i miljöfrågor.

Kjell Thorngren har bl. a. miljöaspekterna med i utbildningsarbetet ute i klubbarna och tycker att båtfolket hjälpt till att höja säkerheten på sjön och att ribban ständigt höjs.

Samtidigt, menar han, skulle man välkomna fler ungdomar inom klubb- och föreningsliv. Nu dominerar de äldre markant, vilket kanske följer naturligt i det ekonomiska kölvattnet. Båten och klubblivet har inte den höga prioriteringen idag.

"Mångas sommarstuga"

–Med nya tider och nya generationer båtägare ändras förstås en del, säger också Mats Benjaminsson, gammal seglarvän och båtägare ("Accent") och tidigare ordförande som genom åren varit mycket aktiv i klubbarbetet, tävlat och både lång- och eskaderseglat.

–Vi har med åren fått allt större båtar, ett annorlunda nyttjande. Det är för många liktydigt med sommarstugan!

Mats Algotsson, idag 75 år, bar arbetsledare på badkarsfabriken och överreparatör 1944-87. Den sista båten, en 8,4 lång och dubbelruffad Oxelösund med Pentamotor, sålde han 1973.

Båtlivet i Gustavsberg var oerhört viktigt. Vi kopplade bort arbetet i helgerna, hängde upp problem vid "Farstahålet" och stävade ut i stora gäng till bl a Långviksskär. Det skedde i stort sett vareviga helg under sommaren. Då var vi ensamma där ute. Idag är det inte alls detsamma!

Kom in "köksvägen"

Karl-Erik Eriksson har hunnit bli 77, jobbade på bilverkstaden och kom via goda vänner in i båtklubben-"köksvägen".

–Jag bodde i stan på den tiden och ansågs inte platsa. Men ända "blev jag med båt". Karl-Erik hann med sex olika båtar innan han sålde den sista. Som klubbmästare hade han och hustrun Ingrid många trevliga år i gemenskapen med minnesvärda utflykter i skärgården.

–Fabriksledningen var välvilligt inställd till båtfolket och sponsrade på alla sätt och vis. Vi kunde bl a jobba med våra grejor på fritid i lokalerna. Det sociala livet betydde oerhört mycket, inte minst då vi hjälpte varann att dona och fixa på Kattholmen. Alla kände alla och vi var noga med att framhålla för utomstående att "Farstaviken med lä överallt" var Stockholms vackraste...

Numera svämmar sjön och skärgården över av båtar. Det är t.o.m. trångt i vikar, kring smultronställena. Ingen kan längre propsa på någon given plats, att få vara själv.

Snyggt jobbat Rolf

Säg "kölstock" till Rolf Lindberg och han tänker tillbaks på den långa vintern med alla dessa kalla och regniga dagar/kvällar under presenningarna, då han kämpat och bytt kölstock på hans och hustru Gerd s gamla fina kravallbyggda utter. Båten omhuldas som ett barn, är förstås en pärla i furu och ekspant och drivs av en BMC-marindiesel på 55 hkr med en gångfart av 8 knop.

Rolf är gammal i gården i klubben, har suttit i styrelsen, varit ordförande och under många aktivt deltagit i klubbarbetet.

–Klubblivet är väl inte vad det varit. Tidigare tuffade småbåtsflottan ut genom Farstahålet till Tjustviks holme på "Baggen", där vi hade både brygga och flaggstång och umgicks socialt. Vi styrde till Ägnö och Nordbloms holme och hade trevligt tillsammans långt ute bland öarna. Numera är det inte enbart trångt vid bryggor och i hamnar utan även på vattnet...

Efter sjösättningen pajade generatorn och försenade den efterlängtade premiären till havs. Men tog Rolf och fru Gerda igen förseningen med besked i sina "två rum och kök med världens största sjötomt". ❑

Text och bild: RUNE MÅNZON

Tändstickskungen Kreugers yacht pryder snart Gustavsbergs Hamn

Peter Brolin (överst), Ulf Askvik och Kasper Enge har lagt både själ och hjärta i renoveringen av motoryachten "Loris" från 1913, som en gång ägdes av tändstickkungen Ivar Kreuger och som förvandlats från vrak till ursprungsskicket i ett plåtskjul i Gustavsberg. Någon gång på eftersommaren hoppas ägarna Mats Arrhénborg och Joakim Irebjer kunna sjösätta yachten för att bl a prova ut motorinstallationen.

❑Gustavsbergs hamn blir från och med sommaren 98 en attraktion rikare. Då ska tändstickskungen Ivar Kreugers nyrevonerade motoryacht "Loris" förtöjas vid en brygga längst in i Farstaviken. Yachten, som en gång förde filmens storheter Douglas Fairbanks, Mary Pickford och Greta Garbo genom en sommarfager skärgård till en jätteballuns på Grand Hotel i Saltsjöbaden.

M/Y Loris har en lång och spännande historia bakom sig, då det någon gång på eftersommaren är dags för en första sjösättning i Farstaviken för att fintrimma de sista detaljerna i samband med motorinstallationen. Annars är det mesta av det långa och tidsödande renoveringsarbetet klart, ett arbete som kostat stor möda och mycket pengar men lett till ett mycket fint resultat.

Tändstickskungen Kreuger beställde M/Y Loris 1913 av båtkonstruktören Knut Ljungberg som konstruerade och byggde båten på Hästholmsvarvet, på Kvarnholmen, mittemot Djurgården. Då skönheten stod klar med skrov och överbyggnad av mahogny och spant av basad ek samt varmgalvaniserat stål, var hon 15 m lång, 2,4 m bred med dubbla sittbrunnar och liten salong, toalett och garderob.

Torsten Kreuger gjorde många turer ut i skärgården till bl a sommarhuset på Ängsholmen. De prominenta gästerna var legio och vid ett celebert tillfälle hade han som ägare av filmbolaget SF filmens dåtida storheter Mary Pickford, Douglas Fairbanks, Greta Garbo och Mauritz Stiller som gäster ombord. Sällskapet anlöpte, efter en längre sjötur, Saltsjöbanden för att festa om på Grand Hotel.

Efter Kreugers död 1932 kom M/Y Loris att möta en rad öden och olika ägare. Yachten slutade så småningom som vrak vid en brygga på Ekerö i Mälaren, yarifrån hon så småningom togs upp på landbacken och var hårsmånen från att eldas upp...

I dag heter ägarna Mats Arrhénborg och Joakim Irebjer som med hjälp av ett alu-projekt och en rad sponsorer är på väg att förverkliga drömmen att kunna pryda Gustavsbergs hamn med Kreugers yacht. Tändstickskungen hade för övrigt flera båtar och alla gav han namn efter fåglar - Svalan, Tärnan, Loris (en dvärgpapegoja).

Det arbete som återstår är framför allt motorinstallationen. En Cummins Marin, rak sexa, på 5,9 liter och cirka 300 hkr, väntar på att bli installerad, liksom den ungefär sex meter långa raka propelleraxeln som med precision ska löpa genom kölstocken. Totalvikten blir fem ton. Med turboeffekt ska M/Y Loris klyva vågorna i 30 knop.❑

Textoch bild: RUNE MÅNZON

Hela Skärgården på ett nummer

Skärgårdstelefonen

08-457 00 01

– ett samtal tusen tips – vanlig samtalstaxa

UR INNEHÅLLET

Utflyktstips	11#	Båtinfo	50#
Evenemang	12#	Båtluffning	52#
Öar & platser	13#	Barntips	80#
Boende	20#	Hundars info	90#
Bed & Breakfast	25#	Stockholmstelefonen	99#
Fest & konferens	29#	Skärgårdsstiftelsen	71#
Krogar & affärer	30#	Din Skärgård	2200#
Aktuellt skärgårdsväder	44#	Skärgårdshandlarna	3200#
Vintertips	47#	Waxholmsbolaget	9000#

Ring Skärgårdstelefonen och tryck 200# så kan du beställa en folder med karta och hela innehållsförteckningen. Skärgårdstelefonen är ett samarbete mellan Stockholm Information Service och skärgårdskommunerna.

Bullandö ostkustens största marina:

Suveränt läge och fullservice Perfekt för jäktad storstadsbo

❑20 kilometer från Gustavsberg, på sydöstra Värmdö och väster om Djuröbron, ligger Bullandö Marina, ostkustens största i sitt slag.

Båtfolket når platsen lätt från Kanholmsfjärden under Djuröbrons 20 meter fria spann, alternativt norr om Djurö/Vindö och Älgöfjärden söderut.

Landvägen är det 40 km från Slussen med SL-buss linje 440. Den som föredrar att ta båten stiger ombord på M/S Strömma Kanal som avgår på förmiddagen från Nybrokajen och går via Salstsjöbadsstäket, Baggensfjärden, Kolström, Strömma och angör Bullandö brygga vid lunchtid. Turistbåten trafikerar dagligen från 10 juni till 20 augusti.

Marinen har 1 300 båtplatser, sommar som vinter,. 95 procent utgörs av segelbåtar från minsta jolle till havets större, vita svanar som mäktigt sträcker sin metallmaster högt i skyn från 20-talet bryggor, varav den längsta mäter 220 meter.

Perfekt för stadsbon

Här ute har i första hand stockholmarna hittat det perfekta läget för sina båtar för att slippa de långa, tidsödande seglasterna från och till stans olika hamnar.

Med bilen tar man sig snabbt på väg till och från. Bullandö ligger "mitt i" och med närhet till norra och mellersta skärgården med Sandhamn på blott nio sjömils avstånd. Det cirka 132 hektar stora området sträcker sig runt en vacker halvö och inköptes 1968 av seglarvännen Bo Broms, idag 77 år.

Dagens moderna marinor med kranar och mobila anordningar lyfter enkelt båtarna i sjön och plockar lika lekande lätt upp dem för service och till vinterns förvaringsplatser

Sonen Fredrik har numera det operativa ansvaret för familjeföretaget.

Broms satte fart

–Här fanns tidigare Bullandö Gård med sitt jordbruk, berättar Fredrik. Lars började anspråkslöst, la ut fem stycken svajbojar och muddrade vattnet. Året därpå kom den första brygga.

På den tiden var jakten på båtplatser i Värmdö intensiv bland storstadens segelbåtsägare. De flesta klubbar och segelsällskap fyllde snabbt sina kvoter till sista plats. Kommunen själv hade inte mycket att erbjuda och Bullandöprojektet kom, minst sagt, lägligt. Fredrik Broms:

–I området styckade en mängd tomter för fritidsbebyggelse (60+40 kvadratmeter) och i ett svep strömmade 600 nya båtägare till!

Iläggning var tionde minut

Marinan sjuder numera av aktivteter stora delar av året och utgör en viktig näring för kommunen. Här kan båtägaren tryggt lämna sitt flytetyg. Här erbjuds fullservice med iläggning/upptagning, vinterförvaring och allt vad detta innebär.

–Under den mest intensiva vår- och höstrusningen lägger vi och tar upp båtar var tionde minut efter ett system, där ägaren själv väljer dag och tid och inte ens behöver delta själv, om han inte önskar, konstaterar Bullaandöchefen. Vi har resurser att klara upp till 16 ton tunga båtar.

–Kunderna erbjuds i stort sett all den service de önskar. Vi högtryckstvättar skoven, reparerar skador, ser över motorer och segel. Som prisexempel betalar man 6 200 kr för bryggplats, iläggning/upptagning av en 9x3-metersbåt.

Segelloftet reparerar och syr sju dar i veckan under säsongen för att klara trycket. Området är för övrigt inhägnat och bevakat och så säkert man nu kan önska med dess guppande miljardvärde vid bryggorna.

Liten motorbåtsflotta

Mastkorgen med de flygande små vimplarna på topp står tät och de vita smäckra segelbåtsskroven tävlar i längd och bulkighet. Det är nästan så man tycker synd om den underlägsna motorbåtsflottan som borde känna sig mobbad...

För den som önskar går det bra att hyra båt för kortare och längre tid, även köpa. Här finns Volvo Pentaauktoriserad verkstad som fixar motorer. Gästhamnen välkomnar 20 båtar och lockar förstås med sitt suveräna läge en mängd fritidsskeppare och turister på köl.

Man går in för att tanka och proviantera, kanske för att få service och under tiden trampa terra några timmar med besök på både restaurangen, i lanthandeln och klädesbotiquen på kajen.

Dags för utbyggnad?

–Framtiden? Det finns planer på att bygga en rad nya fritidshus i "seglarbyn" på Bullandö, avslöjar Fredrik Broms. Vägar är anlagda, dragningar för vatten och avlopp finns redan. Situationen är ju den att vi alltid har en lång väntelista på folk som önskar båtplats. Hur vi löser det hela är inte riktigt klart.

Som ett tips kan nämnas att här håller också Båtägarskolan till, landets största på området navigations- och seglarskola som utbildat över 250 000 personer under mer än 25 år. Kurserna och lägren omfattar även ungdomar 13-17 år. Aktiviteterna pågår från maj till oktober.❑

Text och bild: RUNE MÅNZON

LADDA DIN MOBILTELEFON MED SOLKRAFT

Med denna nyutvecklade solpanelsladdare på hela 5W kan du på kort tid ladda din mobiltelefon eller andra utrustningar som GPS, portabla datorer eller annan elektronik som har laddningsbara batterier.

Ett idealiskt tillbehör där el saknas.

DATA

Litet format 220 x 230 mm
Elegant bärväska
Låg vikt, endast ca 620 gram
Anslutningsdon av cigarettändartyp
Inbyggd backdiod
Effekt 5 W

Tillverkning och försäljning:
LYKKE OLESEN
ELFYMA
INNOVATION AB
Algatan 3, Gustavsberg
Tel 08- 570 348 55 Fax 08-570 348 71

Han har vakat bland öarna i 25 år

❑Hasse Björn på Boskapsö (utsidan Nämdö) är en av Skärgårdsstiftelsens 40-talet tillsynsmän som håller ett vaknade öga på fritidsfolket i båt som kryssar runt våra 50 000 öar och kobbar mellan Landsort och Örskär.

–Hur båtfolket sköter sig? Jo, riktigt hyggligt, med de alltid lika självklara undantagen, som dessbättre är få.

Hasse och hans fru Viola bor på Boskapsö, under den mest intensiva sommarsäsongen dagligen, omsvärmat av livlig båttrafik.

–Jag har arbetat i stiftelsen med övervakning i 25 år och snurrade bara fyra sommarmånader i fjol runt 600 sjömil bland öarna för att se till att allt stod rätt till. Hasse är en jovialisk gammal (nåja) sjöbjörn som trampar sitt gungande båtdäck även vintertid (då han inte kör sin hydrokopter, när isarna varken bär eller brister).

–Skärgårdsstiftelsen har 3 500 hektar mark på över 2 000 öar, uppdelade i 25 områden. Klart det förekommer en del oönskade saker då fritidsfolket släpps löst.

–Största problemet? Så här års, då en mängd olika fågelarter häckar och kläcker sina ägg är det viktigt att vi människor inte negligerar bestämmelserna om skyddsområden. Det kan vara förödande.

Ibland tvingas Hasse och hans kollegor att gripa in mot människor som vare sig sett skyltar eller brytt sig, utan stormat iland med både lössläppt hund och barn med resultat att ruvande fåglar flyr i panik.!

–Händer att även miljö- och naturälskande kanotister glider upp på öarna och stör ordningen. Man får väl anta att de inte blivit upplysta. Det är ju trots allt så att vissa fågelarter behöver få vara i fred på dessa skyddsområden för sin fortlevnad, utan att människor och hundar ska irritera ruvandet. Det är nog med att minken härjar vilt på många håll.

Sop-Major och toaletter hjälper i hög grad till att det hålls städat och snyggt. Men bra kan bli bättre.

–Särskilt vad gäller eldandet och grillning på hällarna, säger Hasse. Egentligen får man inte elda alls på öarna. Men bär folk iland sina grillar och sköter det snyggt är det inte mycket att bråka om. Tyvärr lämnar fritidsfolket både pyrande eldar, halvbrunna pinnar och spruckna hällar efter sig litet varstans.

Hasse Björn håller ett vakande öga på fritidsfolket som inte alltid sköter sig så exemplariskt som han och hans många kollegor skulle önska.

Spariver slår hårt

När det gäller vår skärgård håller något ytterst allvarligt på att hända.

Sjöfartsverket hotar dra in lotsverksamheten och lägga sjöräddningsstationerna på Söderarm och lotsutkiken på Sandhamn och Landsort.

Sparivern och nedrustningen drabbar skärgården som stödområde och glesbygd mycket hårt och rimmar dåligt med allt tal om att Stockholm ska satsa på "en levande skärgård". Risken är, om planerna fullföljs, att flera av de öar som är mycket viktiga inom arkipelagen, avfolkas från fast boende befolkning, att skolor töms, affärer stängs och att jobben försvinner.

Båtfyllda problem

Det krökas på tok för mycket på sjön.

–Normalt har vi två problem att brottas med, konstaterar Leif Holm vid Sjöpolisen, stationerad vid Slussen i Stockholm.

–Det handlar om båtstölder och båtfylleri. Stölderna har blivit omfattande, inemot 1 400 båtar tillgrips årligen, det gör tre om dagen, plus alla övriga stölder ur flytetygen.

–På landbacken kan polisen göra razzior och ta alkoprov på bilisterna, till sjöss gör vi inte det och av den anledningen tycker kanske många att det är fritt fram att peta i sig både snaps och öl i båten och vingla vidare!

–Med fyra ordinarie båtar inom länet hinner vi givetvis inte med att patrullera överallt, säger Leif Holm. Vår uppgift är ju framför allt att finnas till hands om något händer, att kunna gripa in och hjälpa. Under den mest intensiva säsongen. juni-augusti, är det alltid rörigt.!

-Apropå stölderna, så är det klokt att plocka med sig värdesakerna i bilen hem från båten, tipsar Leif Holm. Både batterier och trycktank och eventuellt löstagbara navigationsinstrument. Sådana prylar är ytterst begärliga. Båten ska naturligtvis vara försedd med klass 3-lås och kätting som sitter ordentligt förankrad i båten. Det gör åtminstone livet svårare för tjuven.

Polisen förfogar numera över de av Marinen inhyrda stridsbåtarna som är mycket sjösäkra och snabba och drivs med vattenjet ❑

Text: RUNE MÅNZON. Privat bild.

MILJÖBELÖNING

300.000 kronor

Stockholms läns landsting

delar årligen ut miljöstipendier och hedersutmärkelser till den eller de som gjort en insats för en god naturmiljö i Stockholms län. Både enskilda personer och grupper kan erhålla belöning.

Stipendiesumman för 1997 är på totalt 300 000 kronor. Stipendiet är i huvudsak avsett som en belöning för utfört ideellt arbete och Hedersutmärkelse ges när arbetsinsatsen utförts i arbetet eller ej är helt ideell.

Senast den 15 september 1997 vill vi ha ditt förslag på person/personer som du tycker kan komma ifråga för miljöbelöning 1997. Ansökan ska innehålla en utförlig motivering, beskrivning av föreslagen stipendiat samt namn, adress och telefonnummer dagtid, både till dig och till den du föreslår. Man kan även föreslå sig själv.

Ansökan sänds till: **Miljövårdsfonden, Landstingshuset, Registraturen, Box 22550, 104 22 STOCKHOLM**

Upplysningar: **Tommy Lundberg** tel 08-737 26 38
Staffan Ågren tel 08-737 43 82

Petter Anders båt hade drakhuvud i fören

Den första motorbåten kom till Farstaviken 1908, enligt Johan Hellqvist i en artikel1956. Den hade fotogenmotor och ägdes av August och Verner Andersson.

I skogen bakom Höjdgatan 5, högt över samhället byggde Petter Anders sin båt med drakhuvud i fören. Torsten Rolf och Herbert Bergschöld, båda barnfödda vid gatan har berättat om den skapelsen.Grannarna följde gärna med på båtfärder till blåbärsskogar och på utflykter av alla de slag.

När båtklubben bildades den 22 mars 1922 fanns det redan gott om båtar i viken och vintertid låg de vilande vid de fyra sliparna vid Ekedalstranden, Kragslipen, Basslipen, Krusbärs-Kalles slip och Proletärslipen.

Varvet vid Räknäs anlitades flitigt av båtfolket vid bruket. I en intervju i Gustavsbergaren 1949 berättar ägaren och båtbyggaren K.SKarlsson om det och att hans son Gunnar var instruktör för hobbybåtbyggeriet på Kattholmen. Där byggdes 1 motorbåt, 1 roddbåt och 8 jollar det året. I ett följande nr.av tidningen kan man läsa om den vackra motorseglaren Saga, som låg förtöjd i Farstaviken. Det var den sjövane doktorn Egnell, som löste provinsialläkaren Berndtssons semesterbekymmer och vikarierade på läkarmottagningen i Gustavsberg. Båten var doktor Egnells hem och han belastade därmed inte Gustavsbergs ansträngda bostadsmarknad.

Alla moderna bekvämligheter, konst och äkta mattor gav honom hemkänsla, berättar intervjuaren.

I början av 1940-talet började segelbåtarna få medvind. Det var laboratoriechefen kappseglaren m. m. Harry Nordgren, som satte fart på verksamheten, segelklubben bildades 1945. Tio år efteråt sommaren 1955 firades tioårsjubileet med kappsegling på Farstaviken, Rolf Eriksson vann.

Sommaren 1957 var den långa båtbryggan vi Ekedalstranden klar enligt Gustavsbergaren"med grindar och flaggstänger, numrerade båtplatser och en liten hamn för roddbåtar".

I Gustavsbergaren 1968 -1969 berättar Torsteen Rolf om tre båtar som blev

Farstaviken trogna. Den första han berättar om är "Kockens", en båt byggd på Nymans verkstäder vid sekelskiftet 1900. Anton Kock, välkänd gustavsbergare, gravör, musikant m.m. fick se båten på Räknäsvarvet. Eftersom båten var i dåligt skick fick Kock köpa den för 500 kr. och efter bogseringen från varvet i

Kockens ägare fram till 1968. Fr.v: Anton Kock, Einar "Biffen" Hedberg, Gunnar Gustavsson, Matti Sipilä, Paavo Palasavo. Efter 1965 hette båten Kokki.

Räknäs till prämvarvet i Gustavsberg, tätade han den omsorgsfullt. Men kriget bröt ut och Anton Kock åkte ut i "lumpen". Efter kriget köpte Kock bagar Klangs motor. Klang som bodde i Neglinge, körde ut bröd med båt och behövde en starkare motor. Anton döpte båten till Ingrid efter sin dotter.

Båten blev en älskad familjebåt, men kunde även köra turister till Saltsjöbadstävlingarna eller forsla bärplockningsgäng till lämpliga skördeplatser. Båten fick sin plats vid Kragslipen där den vilade under andra världskriget.

Anton Kock sålde sin kära båt till Ejnar "Biffen" Hedberg 1950 och sen bar den namnet Kockens. Torsten berättar om flera ägare efter Hedberg.

Vem äger båten i dag eller har den gett upp inför det kommande seklet. Även en gammal träbåt kan tröttna på båtlivet och längta efter den slutliga ankarplatsen.

Den andra båten Torsten berättar om är Törnudden. Då,1968 var det Anders Steen som ägde båten. Törnudden var en Petterssonbåt byggd i Stockholm 1917. Den ägdes först av professor Einar Key på Bråvalla, som gjorde långa färder utmed ostkusten och Ålands hav. Gustavsbergs store keramiker Wilhelm Kåge köpte den av Key 1924. Kåge var en stor skärgårdsälskare och gjorde många och långa turer från Utö till Furusund. Tredje ägare var murarmästare Emil Steen.Han köpte den av Kåge 1928 och döpte den till Törnudden efter sitt sommarställe. Det blev sonen Anders som övertog båten, som fick övervintra vid Basslipen.

Näcken hette den tredje båten som Torsten berättar om. Den byggdes 1922-23 på Stångholmen av båtbyggare John Karlsson (John på ön). Porslinssvarvaren August Bergschöld och hans son Herbert hade beställt båten och hämtade den på pingstaftonen 1923 och döpte den till Näcken.Torsten Rolf berättar efter Herbert Bergschöld 1969: "Näcken" väckte berättigat uppseende när hon förtöjdes strax ovanför Biskopsbryggan. Hon var byggd av härlig furu, blank som en möbel och familjen Bergschöld var mycket stolt.

Gustavsbergs Båtklubb var nybildad och man skaffade sig uniformsmössa med GBK-märke.

Jag minns att fabror Bergschöld såg ut som en riktigt salt sjökapten med vitt hår och skägg.

Mamma Bergschöld gick i förväg ner till båten med matkorg, far och son gick

Fyra slipar finns sedan gammalt på Ekedalssidan i Farstaviken mellan Solhem och Östra Ekedal. Slliparna betraktas som kulturellt inslag i viken

direkt från jobbet, inte en minut fick gå förlorad.

Sedan tuffade en stor del av flottan ut till Gärdsviken, Svinudden eller Tjustviksholme. Näcken ställde också upp på regattor och tävlingar av olika slag. Sin vintersömn sov Näcken vid Proletärslipen tillsammans med Eskil Petterssons Vivan, Martin Lätts My, Ville (Kattsings) Stånkan samt Petter Anders salongsbåt.

Vilket öde gick dessa tre välbyggda och älskade båtar till mötes? Är någon av dem ännu till glädje för någon båtälskare?

Hösten 1974 finns ett stiligt bilduppslag från Mölnvik med intressant text i Gustavsbergaren. Nu har, berättas det, Kattholmen övergivits som båtupplag och Mölnvik har blivit vinteride för sommarbåtar, 450 båtar får plats. Alla foton är från 1974 års båtupptagning och det framgår av text och bilder att Mölnvik är välförsedd med utrustning och hjälpmedel, att alla hjälps åt med gott humör och att det hela mest liknar en familjefest.

När jag kommit så här långt i min båtartikel, drabbas jag av insikten att båtklubben bör fylla 75 detta år, grattis.

Jag ringer nuvarande ordf. i båtklubben Ove Johansson för att höra om läget i dag. Han kan berätta att Segelklubben och båtklubben gick samman i en klubb 1996 och att Gustavsbergs Fastigheter AB skänkte Mölnviksvarvets mark till båtklubben samma år. Medlemmarnas antal är i år ca 450, kassör är Bengt Rask och sekr. Karin Schultz.

Lycka till,säger vi på tidningen och önskar alla båtälskare en skön sommar.

Text:EDLA SOFIA ARVIDSSON
Bilder: LEIF ANDERSSON. Porslinsmuseets arkiv.

Lat. N 59° 24´15/Long. O 180° 33´13 Grinda

Krögarna Jan Pfister restaurangchef, Ville Winell hotellchef och Robert Larsson kökschef med sonen John H. Larsson som supporter.

❑Grinda Wärdshus öppnade för säsongen den 24 april och bjöd dagen till ära på "nyinvigningsfest".

Trots hällande regn hade ca 300 personer tagit Cinderellabåten från Strömkajen för att få en helkväll i äkta skärgårdsmiljö. Lite trångt om saligheten blev det allt när vädrets makter gjorde det omöjligt att vistas utomhus, men finns det hjärterum så finns det stjärterum, som det så fint heter. En buffé med underbar helstekt strömming special, köttfärsspett, färska grönsaker och goda såser, bröd och härliga ostar fick både regnet och trängseln att framstå som bagateller.

Krögarna Jan Pfister, Ville Winell och Robert Larsson som arrenderar värdshuset av Stockholms stad för 3:dje säsongen, berättade om några nydaningar värdshusets genomgått sedan förra säsongen. En nybyggd trappa nedanför värdshuset leder upp till en lika nybyggd veranda som vetter mot sjön och ger plats för ytterligare 50 gäster. Dessutom har köket genomgått en omfattande upprustning och Robert Larsson som är kökschef är förstås extra glad inför säsongsstarten.

Grinda Wärdshuset fungerar både som hotell, restaurang och pub och som fest- och konferensanläggning där konfererandet kan kombineras med sköna naturupplevelser och häftiga äventyr på t ex mountainbikes, kajaker eller på branta bergsväggar!

Från den 16 juni till mitten av augusti är värdshuset öppet dagligen och serverar allt från husmanskost till à la carte.

Inne i det vackra gamla stenhuset i jugendstil från 1908, där värdshuset är inrymt, är den ursprungliga inredningen i stort sätt bevarad och med varsamma händer renoverad. Gamla fina trägolv, bröstade väggar, kraftiga takbjälkar och spröjsade fönster är på ett smakfullt sätt uppblandat med nymålade väggar i varma färger. På övervåningen finns övernattningsrum i samma stil, det ena charmigare än det andra.

Grinda är en lummig ö med mycket varierande landskap och en rik blomsterprakt. Ett omtyckt utflyktsmål med aktiviteter för både barn och vuxna. Ön har gott om promenadvägar längs skogar, berg och hagar och många fina badplatser både klippor och sandstränder lockar till salta bad. Tältplats, gästhamn, stug-, båt- och cykeluthyrning, affär och telefon gör det möjligt att stanna länge!

Båtar till Grinda avgår från Strömkajen flera gånger dagligen. Resan tar en dryg timme, en härlig tur genom vår fina innerskärgård.❑

Text och bild: RENÉE ENGSTRAND

Textilmiljö
Ingrid Svahn
Textilinredning för offentlig och hemmiljö

En ateljé. Alla uppdrag.
Välkommen till oss om ni skall inreda offentlig- eller hemmiljö. Fri konsultation och personlig service.

Vi kommer till dig.
Tyger väljer man bäst där de skall vara. Hos er. Ring oss så tar vi med våra kollektioner och ser vad som bäst passar i er miljö. Besök, förslag till idéer, färger och modeller är helt kostnadsfritt och helt utan förpiktelser.

En lampskärm eller ett helt kontor.
Detär ni som bestämmer vad ni behöver hjälp med. Att göra vacker textilinredning till ert hem är för oss lika roligt som att göra till ett företag. Inget uppdrag är för litet. Inte heller för stort.

En leverantör. Bättre priser.
Vi offererar priser på samma sätt som vi syr. Helt individuellt. Att det kan bli både bättre resultat och lägre priser om ni använder en textilateljé istället för flera vågar vi lova.

Omklädnad och möbelrenovering.
Förnya de gamla stolarna, fåtöljerna, bordet, byråer m.m.

Ring redan idag!
Ring idag, även om det inte brådskar. Eftersom tyger och mönster handlar så mycket om personlig smak är det ofta bra att ha lite extra tid för att prova sig

Välkommen!
Ingrid Svahn
Tel 08-570 345 58

Den nya tillbyggnadens fasad mot nordväst. Till höger syns B-huset. Arkitekt: FFNS Arkitekter, Lars Starland.

Gustavsgården får 36 nya smålägenheter för vårdboende

❑I anslutning till B-huset vid servicehuset Gustavsgården i Gustavsberg startar i höst bygget av 36 nya gruppboenden. Inflyttning är planerad till nästa sommar.

Man når den nya tillbyggnaden genom den befintliga entrén på B-husets framsida, via befintligt trapphus och en ny glasad gångbro som mynnar i tillbyggnadens andra våning där också de allmänna utrymmena är lokaliserade.

Fasadmaterialet blir tegel eller puts i ljus nyans.❑

Leif Bertilsson Ny socialchef i Värmdö

Leif Bertilsson (bild intill), 49 år, för närvarande socialchef i Klippan i Skåne, blir ny socialchef i Värmdö från 1 augusti i år. Från den sociala sektorn har han flera års erfarenheter från både kommun och landsting. - Jag vill gärna pröva på att arbeta i en kommun nära Stockholm, säger Lars Bertilsson, som planerar att flytta med sin familj till Värmdö.

❑Det finns ett 40-tal elever som under vårterminen i år läst svenska för invandrare på komvux i Värmdö. Ett helt nytt sätt att under trivsamma former lära sig svenska har varit regelbundna träffar och samtal med pensionärer på Gustavsgården.

Äldre personer vill ha någon att prata med och invandrareleverna håller samtidigt svenskunskaperna levande.

-Vi har haft det här som ett ALU-projekt och det har varit väldigt lyckat, säger Anne-Cathrine Ringblom, från Värmdö komvux som hållit i kontakterna mellan eleverna och pensionärerna.

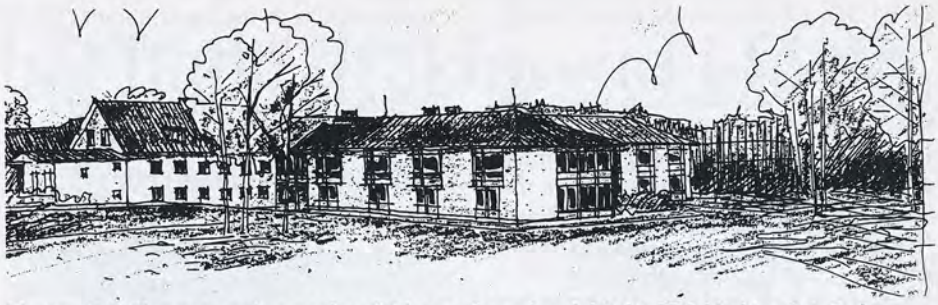

Th visas Djuröhemmets utbyggnad med 14 gruppboenden. Arkitekt: FE Arkitekter. Ants Endre.

Djuröhemmet får 14 nya smålägenheter för vårdboende

❑Servicehuset Djuröhemmet på Djurö byggs ut med 14 gruppboenden. Byggstart sker under senare delen av hösten och inflyttningen är planerad till nästa år. Tillbyggnaden blir i två våningar. Lägenheterna kommer att se ut som dem i vårdboendet Slottsovalen i Gustavsberg. Två något större servicelägenheter byggs i bottenvåningen där det också blir gemensamma utrymmen bl a för terapi, gymnastik samt personalutrymmen.❑

Ny entreprenör på Slottsovalen

❑Det blir GrannskapsServiceKungsholmen AB som i fortsättningen kommer att driva verksamheten vid sjukhemmet Slottsovalen i Gustavsberg på entreprenad. Socialnämnden fattade beslutet i juni. Avtalstiden är oktober 1997 till 30 september 2000.

Sedan tre år tillbaka har företaget Partena Care skött driften på Slottsovalen.

GrannskapsService AB är ett vårdbolag som ingår i HSB.

-Vid bedömningen av inkomna anbud tittade vi på vårdutbud och pris, säger socialnämndens ordförande Ari Olsson (m). Min förhoppning är att de äldre även fortsättningsvis skall få god servie.❑

Handläggning av parkeringstillstånd för rörelsehindrad överförs till handikappomsorgen

❑Från 1998 överförs handläggningen av parkeringstillstånd för rörelsehindrad från gatu- och räddningsnämnden till handikappomsorgen.

Kommunen övertog ansvaret för handikappomsorgen från landstinget 1996

Inom kommunens handikappomsorg finns kompetens som prövar individens stödbehov med ett helhetsperspektiv.❑

Vad har Gustavsgården och Kap Verde gemensamt?

Några av invandrareleverna besöker Viola Hagman på Gustavsgården. Fr v: Juan från Kanarieöarna, Joanna från Polen, Anne-Cathrine Ringblom, komvux, Viola Hagman, Gerd Ekengren, Gustavsgården och Tcala från Kap Verde.

-Vi pratar om allt mellan himmel och jord, säger Viola Hagman och Gerd Ekenberg. Om hur det är i andra länder, om vardagslivet och traditioner ochom musik, t ex. Det är en ljuspunkt helt enkelt. Tcala Almeida från Kap Verde i Afrika är väldigt duktigt på att sjunga och spela gitarr och har haft trevliga sångstunder här på Gustavsgården.

-Vi går hem till pensionärerna, sitter och pratar någon timme och dricker kaffe, bröd har vi med oss, säger Ann-Cathrine Ringblom, som hoppas att projektet kan fortsätta även till hösten.❑

Internationellt centrum för konsthantverk i Gustavsberg

Stallet på Båtvägen i Gustavsbergs Hamn planeras inrymma ett internationellt konsthantverkscentrum.

❑Det finns långt framskridna planer på att öppna ett internationellt centrum för konsthantverk i Gustavsberg. Närmare bestämt i det gamla Stallet på Båtvägen i Gustavsbergs Hamn.

-Det ska bli en mötesplats för svenskt och utländskt konsthantverk och bidra till att vidareutveckla och vitalisera den keramiska traditionen som finns i Gustavsberg, berättar Kennet Williamsson, keramiker, gustavsbergsbo och konstnärligt ansvarig för "Konsthantverk Gustavsberg" som är projektets arbetsnamn.

-Här ska visas och praktiseras konsthantverk på den allra högsta internationella nivån. Här ska blandas folkliga uttryck med starkt individuella uttryck och tekniker från vår egen tid, presenterat i utställningar. Kurser i workshops hålls av inbjudna konsthantverkare. En restaurang med enkel hantverksmässigt tillgad mat och en butik ingår också i planerna.

-Konsthantverk Gustavsberg vänder sig till alla som är intresserade av kultur. Vi håller på att förhandla med Gustavsberg Fastigheter AB om att hyra stallet.

-Vi ställer oss positiva till projektet om det går att förverkliga och vi är beredda att ställa lokalerna till förfogande, säger förvaltare Göran Englund hos GFAB.

-Förberedelsearbetet är finansierat. För fortsatt projektering och drift har vi sökt medel hos Framtidens Kultur, säger Kennet Williamsson.

Samarbete viktigt

-Vi kommer att söka samarbete med företag i Värmdö, kommunen, konsthantverksbranschen, enskilda konsthantverkare, högskolor med flera.

Birgitta Hansson, kultur- och fritidschef i Värmdö:

- "Konsthantverk Gustavsberg" blir ett fantastiskt tillskott i den spännande industrihistoriska miljön vid Farstaviken. Ett internationellt konsthantverksmuseum med konstnärsateljéer, dataföretag, affärer, museum, utbildningsföretag och porslinsindustri.

-Det är ett mycket intressant exempel på hur ett industriområde av hög klass åter tas i bruk i en ny kreativ utvecklingsfas.

Går allt enligt planerna ska Konsthantverk Gustavsberg slå upp sina portar nästa sommar med en stor nordisk keramikutställning.

Text: BIRGIT WAHRENBERG

Ett dussen Värmdökonstnärer i Bygdegården, Hemmesta

Lördag 19 juli kl 12-16
Söndag 20 juli kl 11-15

Följande konstnärer ställer ut: Lisa Andrén, Kjell Bohlin, Maria Brofeldt-Svalsten, Ingegärd Dahlin, Marika Delin, Peter Ekeroth, Eva Fransén, Eva Hübinette, Barbro Kahnfel, Åke Malm, Johan Törngren

Utställningskommissarie: Kerstin Ek
Arrangör och sponsor: Bygdegårdsföreningen. Medarrangör: Medborgarskolan Nacka-Värmdö

Porslinsmuseets Vänner bildat!

❑Nu finns den, föreningen för alla dem som är intresserade att stödja och delta i Gustavsbergs porslinsmuseums verksamhet, Gustavsbergs Porslinsmuseums Vänner.

Föreningen bildades på initiativ av bl a Marianne Landqvist, som nu ingår i styrelsen. Ordförande är Gösta Arvidsson (bild).

Verksamheten har inte kommit igång än men snart får alla som anmält intresse för medlemsskap information om vad föreningen tänker ha för aktiviteter. I planerna ingår resor, studiebesök, föreläsningar, samlarträffar osv. Allt med utgångspunkt från svensk keramisk tradition med Gustavsbergs historia som utgångspunkt.

Medlemsskap kostar för -97 100 kr för enskild medlem och 150 kr för familj.

Kajsa Bergkvist.

Åsa Engman.

Per Johnsson.

Lars Sund.

På nya poster

Kajsa Bergkvist, assistent på gatukontorets renhållningsavdelning.
Majken Elfström, ingenjör på gatukontorets va-avdelning.
Åsa Engman, miljöinspektör på MBP-kontorets miljöavdelning.
Per Johnsson, bibliotekarie på huvudbiblioteket i Runda huset.
Mats Lettstrand, lärare på komvux.
Lars Sund, miljöinspektör (livsmedel) och Agenda 21-samordnare på MBP-kontoret.

Dödsfall

Djurö församling

970224 Rajala, Siv Marianne, 53 år
970427 Lövdahl, Karl, Gustav Rolf, 73 år
970501 Siild, Mina, 86 år
970527 Schüller, Arvid Elim, 84 år

Gustavsbergs församling

970218 Sundin, Lars Gustav Gunnar, 70 år
970305 Hellström, Erik Gustav Einar, 84 år
970306 Blomkvist, Elvira "Elvi" Charlotta, 96 år
970307 Forsman, Ingrid Margareta, 76 år
970313 Olsson, Curt Einar, 66 år
970326 Karlsson, Ester Isabella, 92 år
970403 Hansson, Nils Leonard, 48 år
970406 Landstedt, Märta Ulla Britta, 69 år
970413 Lindberg, Lilly, 91 år
970415 Lundgren, Karl Johan Ejlert, 90 år
970420 Arvidsson, Hildur Olivia, 83 år
970421 Andersson, Jens Patrik, 29 år
970509 Johnson, Bo Ax:son, 79 år
970510 Mägi, Astrid, 80 år
970517 Törnqvist, Margit Emilia Kristina, 86 år

Ingarö församling

970325 Bengtsson, Bengt Ingvar Sune, 73 år
970409 Löndqvist, Per Hugo Flemming, 70 år
970413 Boberg, Kjell Olof Halvard, 59 år
970501 Nyström, Bror Arne, 75 år
970610 Engström, Nils-Eolf Sture, 73 år
970611 Öhnell, Per Harald Gösta, 71 år

Värmdö församling

970302 Olsson, Gunnar Valdemar, 74 år
970314 Jonsson Timerdahl, Birgit Sylvia, 50 år
970322 Bergström, Jenny Maria Kristina, 86 år
970406 Eriksson, Stig Arne Filip, 72 år
970410 Nordenbris, Elisabet, 91 år
970416 Grip, Elsa Maria, 79 år
970418 Nord, Ragnhild, 83 år
970427 Larsson, Hans Åke, 63 år
970505 Stenroos, Alli Elisabeth, 76 år
970516 Lundin, Lennart Edvin, 68 år

Motståndet mot kommunsammanslagningen växte fram tvärpolitisk på Ingarö

Möte på Sven Söderlings trapp. Allan Sundqvist besöker sin klasskamrat Sven våren 1997. Båda herrarna är födda 1910 och båda var politiskt verksamma under den tid då Ingarö var en egen kommun. I bakgrunden Graecy Söderling.

Minns någon den verkliga doldisen bland Stockholms läns politikerförsamlingar? Jag tänker på Ingarö kommun där ledarskapet länge innehades av Albert Zetterberg - butiksägare i Återvall.

Man kan säga att hans mandat sprang fram ur en sorts frisinnad liberalism. I valet 1950 fick folkpartiet närmare 50 procent av rösterna!

Det var bara det att resultatet saknade praktisk betydelse denna gång. Vid det här laget hade nämligen myndigheterna redan bestämt att det av tradition borgerliga Ingarö skulle inkorporeras med det socialdemokratiska och betydligt större Gustavsberg.

Fortfarande kan en och annan berätta om den kommunepok som -trots många ingaröbors högljudda protester - dirigerades in i glömskan vid årsskiftet 51/52. Allra mest insatt är kanske vägarbetaren Allan Sundqvist vars engagemang i Ingarö arbetarekommun - och sedermera fullmäktige - borgade för insyn.

En våreftermiddag träffar jag Allan i hans röda stuga vid Annelund - med Tranarö skimrande i diset på andra sidan vattnet. Vi befinner oss på en något gudsförgäten plats, och jag minns också från min barndom att denna del av Ingarö låg där som ett väglöst land. Det är ju en aning ironiskt detta att Allan Sundqvist - som under sitt långa yrkesliv lagade och anlade massor med vägar- tvingades kryssa fram på en enkel stig när han kom hem från Vägförvaltningen om kvällarna.

- Ja, vi var rätt avskurna på den tiden, medger han och erinrar sig arbetet med att täcka över motorcykeln (senare bilen) i skogen så den i alla fall stod lite skyddad för elementens raseri.

- Det var först i början av sextiotalet - när dom började bebygga Tranarö - som vägen kom hit. Vid den tidpunkten fick vi också elektricitet. Man kan tycka det var sent.

Allan medger, på sitt försynta och eftertänksamma vis, att exemplet Annelund nog illustrerar Ingarös resursbrist också i ett större perspektiv. Men sådana var realiteterna för några decennier sen. Det ljuva femtiotalet, med sina visioner om lycka och välstånd, verkade ha svårt att få något riktigt fäste i länets ytterområden.

Det ekonomiska utbytet tycktes bara komma stockholmarna - och sommargästerna - till del. Med en ständigt sjunkande befolkningssiffra (mindre än 600 inv. 1950!), och ett sviktande skatteunderlag, tvingades de bofasta ingaröborna att framhärda under knapphetens fana.

Och deras valda fullmäktigerepresentanter måste gång efter annan lämna sammanträdeslokalen i Pilhamns skola och gå över ån, eller i varje fall Kolström efter mer kapital.

I ett läge då Ingarö församling, alltså den moderna socialtjänstens moder, knappast mäktade med mer stöd så valde flera kommuninstanser att praktiskt samarbeta med Gustavsberg - och det långt före "ödesåret" 1952.

Men rivaliteten mellan de två grannarna var sen urminnes tider stor och man ska komma ihåg att motståndet mot kommunsammanslagningen växte fram tvärpolitiskt på Ingarö. Det fanns sannerligen också hos oppositionen - och dess taleskvinna Anna Eklund.

Allan Sundqvist tillhörde dock den mer realistiska falang som insåg att 1952 års kommunreform var nödvändig.

- Men, tillägger han, jag förstår självklart dom som kände olust inför allt det nya. Många fruktade ju att Ingarö skulle förlora sin särart vid sammanslagningen, och den oron fanns också i vårt parti. Vi var minsann inget litet bihang till Gustavsbergs socialdemokrater utan stod på egna ben.

-Vi höll igång vår Arbetarekommun och hade långt framskridna planer på att bygga ett Folkets Hus vid Återvall. Tyvärr så frös det projektet inne.

Återigen handlade det om brist på resurser - och på att det var svårt att få byggnadstillstånd efter kriget. Men som substitut för Folkets hus tillkom det ändå en utedansbana där ljuva toner steg upp under sommarkvällarna - med skogen och himlen som åsyna vittnen.

Man kan omöjligt beskriva Ingarös femtiotal utan att ta med dansen vid Återvall.

Och man kan heller aldrig förbigå originalen. Jag menar de profiler som genom sin blotta existens gick omkring och ingöt mod i medborgarna.

Efter det att Allan Sundqvist ondgjort sig en smula över rådjurens framfart i trädgården - och över sin ensamhet som

änkeman - så sitter han på andra sidan köksbordet och minns några av storheterna som vandrat runt på ön, från soluppgång till soluppgång.

Det känns som om änglarna landat när han nämner dem en efter en: Ivar Eriksson, Vallbo-Jerker, Axel Wennberg, Andersson i Ekhaga, de två gentlemännen Tallqvist och Wild, Henrik Engström och, icke att förglömma, klasskamraten från Skälsmara skola - Sven Söderling.

- Nej honom får vi inte glömma, säger Allan. Vi är båda födda 1910 och vi är väl snart dom enda av vår årgång som finns kvar i livet. Just det.

Och jag råkar veta att det är mer än åldern som förenar herrarna. I en artikel som kretsar kring Ingarös politiska och ekonomiska omvandlingsperiod är naturligtvis också Sven Söderling självskriven.

Den gänglige posttjänstemannen blev från femtiotalet och framåt ett slags inslag i landskapsbilden när han, alltid iförd basker och skinnjacka, vandrade ner till det gula huset vid Kolström (senare Brunn) för att nitiskt hantera ingaröbornas brev och penningtransaktioner.

Väldigt få var dock närmare bekant med personligheten i fråga eftersom vi här hade att göra med en man som var - och är - ytterst mån om sin integritet. Inne på postanstalten - där Anker Brands ande ännu svävade - blev det minsann inget utrymme för löst babbel över disken.

Men själv lyckades jag ändå genom tillfälligheternas spel få veta att Sven Söderling, i lika hög grad som Allan Sundqvist, representerade öns tidiga arbetarrörelse. I Svens fall handlade det dock om

Under sitt långa yrkesliv byggde Allan Sundqvist massor med vägar. Men hans eget hus på Ingarö stod i väglöst land. Som gammal änkeman bor han fortfarande kvar på platsen - vid Annelund mittemot Tranarö.

en relativt undangömd gren. Han förestod Ingarö LS - alltså syndikalisternas lokalorganisation med ett dussintal sympatisörer.

- Ja jag är fortfarande syndikalist, säger Sven Söderling när jag efter besöket i Annelund tar mod till mig och kontaktar honom. Nu för tiden är jag med i Fruviks LS. Vi är för få kvar här ute för att kunna hålla på själva.

Precis som förr i tiden värjer sig Sven Söderling mot all offentlig uppmärksamhet. "Ytterst ogärna", "ytterst ogärna" ekar det följaktligen när jag ber att han för en gångs skull ska rucka på principerna och lätta lite på förlåten i Värmdö tidning.

Men sen när jag utlovar "återhållsamhet" så kommer det under alla förhållanden ett antal svar på tal. Sven Söderling levererar då något så unikt som stolparna i sitt livs biografi - från födelsen på Älgö till torpet vid Ramsdalen, och till minihuset vid Brunn där han bor sen länge med sin livskamrat Graecy.

Det är dock först när samtalet skjuter in sig igen på syndikalismen, på den gamla drömmen om direkt makt utgående från individerna, som det kommer glöd i rösten.

- Precis som Allan så arbetade jag med vägjobb förr i tiden, sammanfattar Sven Söderling det kapitlet. Det var innan jag fick ryggen förstörd. Och på trettiotalet - när vi byggde gamla Kolströmsbron - så anslöt jag mig till syndikalisterna. Arbetskamrater från stan värvade mig.

- Kanske var det därför som det kommunalopolitiska aldrig lockade mig. När jag gick på kommunalstämman och lyssnade så insåg jag att det inte stämde med mina ideal. Mitt intresse för Ingarö kom att ta sig andra uttryck. Jag engagerade mig bla i hembygdsföreningen.

Mycket mer skulle kunna sägas om det (och om Sven Söderlings ideella jobb för exempelvis folkbiblioteket).

Mycket mer skulle överhuvudtaget kunna sägas om det Ingarö som var en gång; det som låg där som embryot till vår tids expansionsbygder .

Jag ber därför att få återkomma!

Text och foto: JAN FOGELBÄCK

Jan Fogelbäck är författare och journalist med rötter i Värmdö skeppslag. 1998 publicerar han den självbiografiska boken "Ute på Ingarö".

Nordicbadrummet
för bättre funktion och miljö

Badrumsmiljö är naturligtvis viktig för familjens trivsel och hygienvanor. Nu har också intresset för vår naturmiljö ökat. Gustavsberg följer och påverkar därför den här utvecklingen.

Nordicseriens porslin och badkar tillhör de mest eftertrågade genom sin tidlösa,funktionella design. Med en ny möbel- och duschserie är nu också Nordic en av Sveriges mest kompletta badrumsserie. Och med dubbelspolande wc-stolar tar vi ännu ett steg mot en bättre totalmiljö.

Spara mer!

Välj Nordic wc-stol med nya dubbelspolande Duo-ventilen. Då spar du både pengar och vatten samt skonar vår miljö.

Nordic - perfekt för modernisering!

Bilden visar ett moderniserat standardbadrum med Nordicseriens porslin, möbler och badkar.

- WC-stol med effektiv 4/2 liters Duospolning.
- Funktionellt tvättställ med bekväm sparblandare.
- Praktiskt underskåp och elegant spegelskåp.
- 158 cm långt frontlöst badkar med "lejonfötter".

GUSTAVSBERG

För en blå planet

Beställ aktuella badrumsbroschyrer från Gustavsberg VVS AB, Box 440 ,134 29 Gustavsberg eller dygnet runt på tfn 08- 570 349 75.

Ny komplett renhållningsavdelning

☎NFO: RENHÅLLNINGSAVDELNINGEN, GATUKONTORET, TEL 570 381 00 ☎

Nya renhållningsavdelningen i Värmdö. Fr v:: Kajsa Bergquist, assistent, Rose-Marie Hagström, assistent, Camilla Ljungberg, renhållningsingenjör, Erland Thordarsson, renhållningstekniker och Leif Lundin, renhållningschef..

Sedan årsskiftet har gatukontoret en ny organisation med tre avdelningar; Gatu/park, VA (vatten och avlopp) samt renhållning. Från 1 maj är renhållningsavdelningen komplett och består av avdelningschef Leif Lundin, renhållningsingenjör Camilla Ljungberg, renhållningstekniker Erland Thordarsson samt assistenterna Kajsa Bergqvist och Rose-Marie Hagström. Renhållning i det här sammanhanget handlar varken om renar, städning eller avloppsreningsverk. Avdelningen arbetar däremot med frågor som rör avfallshantering, d v s sophämtning, återvinning m m – ett område som har vuxit oerhört de senaste åren.

Avfallsplan för Värmdö kommun 1997-1999 anger de övergripande målen för verksamheten:

- **Avfallets mängd och farlighet skall minska.**
- **Det avfall som ändå uppkommer skall omhändertas på ett miljöriktigt och resursbesparande sätt.**

I det här sammanhanget är Värmdö en stor kommun, trots att vi "bara" har ca 27 500 invånare. Med alla fritidsboende och allt rörligt friluftsliv kan avfallshanteringens volym jämföras med en betydligt större kommun som t ex Norrköping. Antalet abonnemang är:

Renhållning fastland	**19 000**
Renhållning skärgård	**4 200**
Latrin	**2 300**

Värmdö kommun på topplistor

Färsk statistik från företag och organisationer som samlar in material till återvinning eller återanvändning visar att Värmdö kommun tillhör de bästa i landet. I ärlighetens namn skall sägas att det inte bara är våra kommuninvånare som lämnar material till återvinning eller återanvändning. Tack vare alla sommargäster får vi en mycket bra statistik när det gäller insamling av återvinningsbara produkter. Under 1996 samlades 588 ton glas in i Värmdö kommun. Räknat per invånare blir det 22,15 kg, vilket ger oss en 11:e plats bland Sveriges 288 kommuner.

Tömningsregistrering på fastlandet

Nytt för i år är att tömningsregistrering införs områdesvis på fastlandet och taxan delas upp i en fast och en rörlig avgift. Kärlen utrustas därför med speciella datachip som används för att registrera varje tömning. Dessa datachip får ej tas bort eller förstöras. Abonnenten riskerar då att få betala maximal taxa, d v s även för de tillfällen då renhållningsentreprenören besökt fastigheten utan att tömma kärlet. I annat fall betalar abonnenten endast en fast årsavgift (464 kr under 1997) samt en avgift per tömning. Om datachipet skadats skall detta omedelbart anmälas till WMI Sellbergs AB, tel 570 355 50.

Slamtömning av trekammarbrunnar/slamavskiljare

Slamtömning av trekammarbrunnar/slamavskiljare skall utföras minst en gång vartannat år för fritidsboende och varje år för permanentboende. Den obligatoriska slamtömningen sköts av WMI Sellbergs enligt avtal med kommunen. Slam från slamavskiljare är, liksom latrin, näringsrikt och kan med fördel komposteras. För detta krävs dock tillstånd från kommunens miljöavdelning som ställer särskilda krav på hanteringen av slam. Om du har frågor angående kompostering är Du välkommen att kontakta miljöavdelningen för mer information, tel 570 381 00. För frågor angående den praktiska hanteringen samt beställning av slamtömning kontakta WMI Sellbergs, tel 570 355 50.

Tömning av slutna tankar och fettavskiljare

För tömning av slam från slutna tankar (enbart WC-avlopp) och fett från fettavskiljare i Värmdö kommun har följande entreprenörer godkänts:

WMI Sellbergs	**08-772 95 11**
Cija Tank	**08-715 01 30**
Ragn-Sells	**08-795 47 80**
Hellstens Renhållning	**08-711 63 25**
LS Tankservice	**08-35 63 27**
Stockholms Oljetransportörer	**08-449 21 60**
Miljövision	**08-571 403 50**

Kommunfullmäktige har fastställt en maximal taxa för tömning av olika volymer slam i skärgården respektive på fastlandet. Det finns dock inget som hindrar att ett lägre pris överenskommes med respektive entreprenör.

Latrin

I skärgården har redan den obligatoriska latrinhämtningen upphört och på fastlandet är målsättningen att minska antalet latrinabonnemang med minst 10 procent per år. Latrinet bör komposteras eller en förmultningstoalett installeras. Viss efterkompostering behövs ofta även för förmultningstoaletter. Den färdiga komposten kan användas som gödning och därmed ingå i ett kretslopp.

Tillstånd för latrinkompost eller installation av förmultningstoalett söks hos miljöavdelningen, Värmdö kommun, tel 570 381 00. Hos miljöavdelningen kan också information och informationsbroschyrer erhållas.